

З Міжнародним жіночим днем – 8 Березня!

Крила України

На варті неба України!

Друкований орган Міністерства оборони України www.krula.com.ua

№9-10 (672-673)

25 лютого – 8 березня 2013 року

НОВИНИ / КОМЕНТАРІ / ДОЗВІЛЛЯ / СПОРТ

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

Модернізація – спільна справа всієї країни

▶ 3 стор.

Аби в майбутньому не допустити помилок

▶ 4 стор.

П'ятдесятя весна Юрія Клевана

▶ 6 стор.

Військова форма може бути і такою

▶ 7 стор.

Що шукають жінки?

▶ 8 стор.

45 років на варті неба Батьківщини

▶ 12 стор.

"Ідуть не в ногу, та за ними перемога..."

▶ 18 стор.

Без неба життя не уявляє...

Фото Дмитра Горбунова.

Кількість претендентів на контракт зростає в рази

▶ 4 стор.

"Air Squadron" незабаром в Україні

▶ 2 стор.

ПЕРЕДПЛАТА

Крила України

Видання можна передплатити на будь-який термін у всіх відділеннях зв'язку. У каталозі видань України на 2013 рік передплатний індекс – 22242 на сторінці 40.

Оплата здійснюється платіжним дорученням (для колективних передплатників) та поштовим переказом (для індивідуальних передплатників).

Вартість передплати на 2013 рік:

Для України:

170 грн. 40 коп. – на рік;

85 грн. 20 коп. – на 6 міс.;

42 грн. 60 коп. – на 3 міс.;

14 грн. 20 коп. – на 1 міс.

Для країн СНД:

240 грн. 80 коп. – на рік;

170 грн. 40 коп. – на 6 міс.;

85 грн. 20 коп. – на 3 міс.;

28 грн. 40 коп. – на 1 міс.

Вартість одного примірника – 3 грн. 55 коп.

Штурмовики атакують!

Наприкінці лютого в бригаді тактичної авіації, що на Миколаївщині, під керівництвом командира бригади льотчика 1 класу полковника Володимира Помогайба відбулася чергова льотна зміна. Завдання, що ставилися на польоти, – виконання перевірок за видами льотної підготовки, польоти за планом бойової підготовки, продовження вивізної програми на літаку Су-25.

Втім, цього разу льотчики не лише підтримували та покращували навички пілотування, а й виконували ряд складних та суто бойових завдань, зокрема пошук військового корабля та нанесення тактичного авіаудару. Саме його на літаку Су-25 довелося виконувати заступнику командира авіаційної ескадрильї льотчику 3 класу капітану В'ячеславу Овчінникову. Під час вильоту "ворожий" корабель, роль якого виконував корвет "Тернопіль" Військово-Морських Сил, був успішно виявлений у визначеній зоні акваторії Чорного моря та так само успішно знищений. Щоправда, знищували "супротивника" вже умовно.

За бездоганне виконання завдання капітану В'ячеславу Овчінникову командир бригади полковник Володимир Помогайбо оголосив подяку. Загалом, в рамках льотної зміни, яка, за попе-

редніми підсумками, пройшла без зауважень, льотчики здійснили 18 вильотів та налітали на Су-25 і Л-39 понад півтора десятка годин.

Микола Цвіцінський.
м. Миколаїв.

Шановні жінки – військовослужбовці та працівники
Збройних Сил України! Дорогі матері, дружини та доньки
військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України!

Від імені особового складу Повітряних Сил Збройних Сил України щиро і щиро вітаю Вас з прекрасним весняним святом – Міжнародним днем прав жінок і миру – 8 Березня!

Цього дня ми звеличуємо жінку, яку природа щедро наділила найкращими рисами – материнською любов'ю і вірністю, ніжністю і добротою, чарівністю та розумом. Ви, дорогі наші матері і дружини, сестри і доньки, завжди надихаєте нас на ратні подвиги та звершення, даруєте всім надію, віру і любов, допомагаєте долати службові та життєві негаразди.

З нагоди Міжнародного дня прав жінок і миру дякую всім жінкам Повітряних Сил Збройних Сил України за взірцеву військову службу та наполегливу працю щодо підтримання високої боєготовності та забезпечення життєдіяльності військових частин.

Слова особливої вдячності висловлюю дружинам військовослужбовців за їх терпіння, витримку, підтримку та зміцнення у своїх чоловіків духу відданості військовій службі. Земний уклін і щиро повагу адресує усім матерям, чії сини сьогодні знаходяться в строю захисників Вітчизни та надійно оберігають мир і спокій держави.

Дорогі жінки! Щиро бажаю Вам міцного здоров'я, родинного добробуту та щасливої долі. Нехай цей весняний день завжди дарує Вам тепло сонячних променів та ніжність перших весняних квітів, красу і гармонію життя!

З повагою

Командувач Повітряних Сил Збройних Сил України
генерал-лейтенант Юрій Байдак.

ЛЮТНА ЗМІНА

І день, і ніч у СМУ...

Дві льотні зміни на літаках Су-24М, Су-24МР і Л-39 відбулись у бригаді тактичної авіації Повітряного командування "Захід". До виконання польотів, які пройшли під керівництвом командира авіаз'єднання військового льотчика другого класу полковника Миколи Коваленка, було залучено льотний склад авіабригади.

Польоти проходили вдень і вночі за складних погодних умов. Екіпажі мали нагоду відпрацювати польотні завдання з відновлення навичок техніки пілотування, навігації та бойового застосування.

За підсумками двох льотних днів у бригаді було виконано більше трьох десятків польотів, загальний наліт екіпажів склав по-

над тридцять годин.

За словами командира бригади полковника Миколи Коваленка, польоти пройшли без суттєвих зауважень. Відмов авіаційної техніки не було, факти порушення безпеки польотів не виявлені. Він високо оцінив роботу підрозділів забезпечення та майстерність інженерно-технічного скла-

ду. Серед кращих полковник Микола Коваленко відмітив екіпаж бомбардувальника Су-24М у складі заступника командира бригади з льотної підготовки майора Максима Чебакова і помічника штурмана авіаційної ескадрильї капітана Олександра Трошина.

Андрій Агєєв.
Фото автора.

НА ПОЛЬОТАХ...

На порозі льотної практики

На аеродромі навчальної авіаційної бригади відбулися польоти за участю льотчиків-інструкторів частини. Протягом двох днів льотчики виконували польоти у простих метеорологічних умовах на літаках типу Л-39 "Альбатрос", Ан-26Ш та вертольотах Мі-8МТ. Керівником польотів було призначено одного з найдосвідченіших льотчиків частини підполковника Олега Соломаха.

Командир бригади військового льотчик 1-го класу полковник Геннадій Дубовик зазначив, що незабаром у курсантів-льотчиків Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба розпочнеться льотна практика, яка проходить на цьому аеродромі. Наразі весь льотно-інструкторський склад частини та університету вдосконалює свої

професійні навички пілотування, аби на належному рівні підготувати майбутніх офіцерів.

Планується, що найближчим часом відбудеться ще декілька льотних змін за участю льотчиків-інструкторів, які будуть відповідати за безпосередню підготовку курсантів у небі.

Дмитро Чалий.
м. Харків.

ВІЗИТИ

"Air Squadron" незабаром в Україні

Днями представники британського воєнно-історичного проекту "Клуб любителів старовинної авіації" "Air Squadron" Джонатан Елвіс та Максі Гейнза відвідали бригаду тактичної авіації Повітряного командування "Центр" на Київщині. Передусім, візит пов'язаний із підготовкою до перельоту "Air Squadron" в Україну, який відбудеться у липні нинішнього року на запрошення Прем'єр-міністра України та командувача Повітряних Сил ЗС України.

Передбачається, що у перельоті візьме участь близько 25 літаків різних типів періоду Першої та Другої світових воєн, включаючи єдиний у світі "літаючий" Як-3, що брав участь у бойових діях. "Air Squadron" відвідають аеродроми "Львів", "Рівне", "Кіровоград", "Мелітополь", "Дар'ївка", "Вінниця", "Васильків" та "Бельбек". Власне, з аеродрому "Бельбек" британці планують виконати політ над містечком Балаклава в пам'ять про участь англійців у Кримській війні. Крім того, на аеродромі бригади тактичної авіації, що у Василькові, заплановано прове-

дення спільних польотів, участь у яких візьмуть як літаки, так і льотчики обох країн.

Слід зазначити, що "Air Squadron" — це знатна в усьому світі ескадрилья військової морської авіації Королівських військово-морських сил Великої Британії. Серед її засновників — член Британської королівської родини принц Майкл Кентський, на якого також очікують в Україні.

Сергій Клименко.
Фото Любові Киналь.

ОФІЦІЙНО

"У ході реформування Збройні Сили України буде значно розвантажено від виконання другорядних завдань"

4 березня в Будинку Уряду відбулася прес-конференція за участю першого заступника Міністра оборони України Олександра Олійника, тематика якої, передусім, була пов'язана із реформуванням війська. Перший заступник глави оборонного відомства, зокрема, повідомив, що Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України, вищі органи законодавчої та виконавчої влади приділяють підвищену увагу Збройним Силам України, їх бойовому і технічному потенціалу. Так, наприкінці минулого року завершено формування пакету стратегічних документів в оборонній сфері держави, тому зараз в Міністерстві триває робота над Державною комплексною програмою реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року.

Перший заступник Міністра оборони України зауважив, що проект цієї держпрограми було узгоджено під час розширеного засідання Колегії Міністерства оборони України, і у квітні його буде передано для розгляду та затвердження до Кабінету Міністрів України.

У стратегічних документах держави наголошується на необхідності приведення Збройних Сил України до оптимальної чисельності. Виходячи з цього, протягом наступних років структуру та кількісний склад Збройних Сил буде реорганізовано. Ми вивільнимо Збройні Сили України від значної кількості підрозділів, які не впливають на бойову готовність. Буде приведено у відповідність кількість військових частин Збройних Сил України, які займаються бойовою підготовкою, і частин забезпечення. Це дасть нам великий додатковий ресурс для забезпечення заходів реформування, підняття рівня бойової готовності військових частин бойового складу, Збройні Сили буде значно розвантажено від виконання другорядних завдань, – наголосив Олександр Олійник.

Він додав, що в ході організаційних заходів проводитиметься робота з покращення якісного складу Збройних Сил України. У військові частини, які залишаються у складі Збройних Сил, призначатимуться лише кращі військовослужбовці та випускники вищих військових навчальних закладів.

Пріоритет надаватиметься військовослужбовцям, які вільно володіють іноземними мовами, мають оперативно-стратегічний або оперативно-тактичний рівень військової освіти, високий рівень професійної підготовки, рівень кваліфікації не нижче 2-го класу, наукові ступені та вчені звання, досвід служби у складі національних контингентів та багатонаціональних органів військового управління, є учасниками бойових дій, – підкреслив перший заступник Міністра оборони України.

Для збереження кращих кадрів, а також щоб перехід Збройних Сил України на нову структуру відбувався максимально безболісно, сьогодні в Міністерстві оборони України опрацьовано проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України".

Законопроект передбачається посилити соціальний захист цієї категорії військовослужбовців щодо забезпечення житлом, виплати допомоги при звільненні та пенсійного забезпечення. Зараз цей документ про-

ходить погодження в центральних органах виконавчої влади, – зазначив Олександр Олійник.

Перший заступник Міністра оборони України розповів, що законопроект пропонується змінити щодо призначення пенсії військовослужбовцям. Особам, яким на момент звільнення виповнилося 45 років, передбачено зменшення вислуги років з 20 до 15 років з виплатою пенсії у розмірі 40 % грошового забезпечення. Крім того, військовослужбовцям, звільненим у зв'язку з організаційними заходами, передбачено виплату одноразової грошової допомоги в розмірі 50% місячного грошового забезпечення за кожний повний календарний рік служби.

У такий спосіб ми забезпечимо, щоб перехід Збройних Сил України на нову структуру відбувався максимально безболісно, зі збереженням позитивного морально-психологічного стану серед військовослужбовців і кращих кадрів для війська, – зазначив посадовець.

Відповідно до зазначеного проекту Державної комплексної програми реформування опрацьовується й питання реформування військової освіти. За словами Олександра Олійника, передбачається, насамперед, приведення у відповідність до потреб Збройних Сил України кількості військових професіоналів, яку необхідно готувати у вищих навчальних закладах.

Ми повернемося до практики, коли протягом чотирьох років слухачі готувалися і проходили навчання у статусі "студент", а далі ті, хто виявив бажання пов'язати життя зі службою у Збройних Силах, переходили на форму навчання "курсант", – наголосив перший заступник керівника оборонного відомства.

Тож він зауважив, що за таких умов кількість викладачів та інших працівників, задіяних сьогодні у сфері військової освіти, не скорочуватиметься.

Частина з них перейде працювати у вищі навчальні заклади, у складі яких нині існують наші військові кафедри, факультети чи військові інститути, – констатував перший заступник Міністра оборони України.

ПОЗИЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА

Модернізація – спільна справа всієї країни

Реалізація реформ в Україні буде активно продовжуватися. Про це заявив Президент України Віктор Янукович під час підсумкової прес-конференції. "Нам треба йти цим шляхом. Реформи не проводяться за рік, за два, за три - треба постійно рухатися вперед, шукати інновації. Прискорений розвиток економіки можливий тільки тоді, коли ми будемо прискорено розвивати країну, вкладати кошти", - наголосив Віктор Янукович.

Глава держави наголосив, що довгий час проведення реформ гальмувалося через нестабільну політичну ситуацію в країні. "Ми багато часу втратили, майже 20 років ми не займалися реформами. Чому цього не робили? Тому що була складна політична ситуація. То не підтримував парламент, то уряд був "не такий", то

незручно було, тому що вибори підходили - одні закінчилися, інші починалися. І всі ці "незручності" призвели до того, що ми опинилися в дуже-дуже складній ситуації, - сказав Президент. - Це були роки, які переконали нас у тому, що якщо ми нічого не будемо робити, ми не витримаємо конкуренції у світі".

Модернізація, як підкреслив Віктор Янукович, це спільна справа усієї країни. "Я радію від того, що ми рухаємося вперед. Працювати треба багато-багато. Я налаштований на таку працю. Важку, цілодобову. І я веду за собою тих людей, хто хоче йти цим шляхом", - сказав Глава держави.

ГРОМАДСЬКА ПРИЙМАЛЬНЯ

Проблеми регіонів у столиці знають

У Донецьку за перший місяць роботи Регіональної громадської приймальні Міністра оборони України до її працівників вже звернулося понад 30 осіб.

– Зі створенням у лютому поточного року при Донецькому обласному військоматі цього представництва керівника оборонного відомства військовослужбовці та пересічні громадяни на собі відчули турботу про них. Відтепер більшість важливих питань можна вирішити на місці, а не витрачати час та гроші на поїздки в столицю. Вважаю, результативність від впровадження цього нововведення у соціальну сферу видна вочевидь, - зазначив начальник Донецького гарнізону полковник Сергій Камеш.

За словами керівника Регіональної громадської приймальні Міністра оборони України у місті Донецьк – помічника Донецького обласного військового комісара з правової роботи лейтенанта юстиції Івана Теплякова, більшість людей особисто приходять із проблемами, аби почути чітку відповідь.

– У лютому нам власноруч принесли свої папери 26 осіб, решта надіслали питання електронною чи звичайною поштою. Серед відвідувачів, в основному, були військові пенсіонери, колишні цивільні працівники Збройних Сил, інваліди війни та родичі загиблих військовослужбовців, -

пояснив лейтенант юстиції Іван Тепляков.

До речі, приблизно 80% від усіх проблем, з якими зверталися до Регіональної громадської приймальні Міністра оборони України, вирішувалися на місці. Адже стосувалися вони перерахунку пенсійних виплат, забезпечення житлом та надання правових консультацій стосовно порядку проходження служби.

– Питання, які виходять за межі компетенції начальника Донецького гарнізону чи командирів військових частин, ми направляємо до Києва. Зазначу, що за кожним зверненням ми, члени регіонального представництва керівника Оборонного відомства, приймаємо окреме рішення, знаходимо шляхи розв'язання, а потім доводимо результат до відвідувачів приймальні. Тож, людяність та увага до усіх відвідувачів – наш головний принцип роботи, - зауважив керівник Регіональної громадської приймальні Міністра оборони України у місті Донецьк лейтенант юстиції Іван Тепляков.

*Дмитро Горбунов.
м. Донецьк.*

Фото Олександра Дейни.

Регіональну громадську приймальню Міністра оборони України у місті Донецьк відкрито 1 лютого 2013 року. До її складу входить 9 осіб із числа військовослужбовців, ветеранів Збройних Сил та представників громадських організацій. Адреса: м. Донецьк, вул. Буслаєва, 26А, кім. 406. Контактна особа: лейтенант юстиції Іван Олегович Тепляков, телефон: (062) 332-41-32. Графік прийому громадян: щовівторка та щочетверга з 9:00 до 18:00, перерва з 13:00 до 14:00.

НОВІ ВИДАННЯ

Презентовані перші томи Шевченківської енциклопедії

Напередодні святкування 199-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка у Національній парламентській бібліотеці України відбулася презентація перших двох томів Шевченківської енциклопедії, випущених за бюджетною програмою "Українська книга". "Шевченківська енциклопедія" – це масштабний проект Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка Національної академії наук України, приурочений до 200-річного ювілею Великого Кобзаря, який Україна відзначатиме наступного року. Загалом передбачається випустити шість томів цього унікального видання.

За словами упорядників Шевченківської енциклопедії, метою її виходу є найповніше представлення широкій читацькій аудиторії унікальної постаті Тараса Шевченка – поета і художника, висвітлення його визначальної ролі в суспільному житті українського народу тощо. Перший том складається з 1142 статей, другий – із 1081 статті, які містять основні відомості про життя, творчість і особистість Тараса Шевченка, його епоху та оточення, місце в національній та світовій культурі. Низка статей-персоналії охо-

плює інформацію про оточення Кобзаря, дослідників його творчості, перекладачів та ін. Видання поділене на тематичні розділи, кожен із яких включає ряд довідкових статей різного обсягу: поезика Шевченка; біографія; історія і Шевченко; місця перебування; згадувані Шевченком історичні, міфологічні, біблійні, агіографічні персонажі; Шевченко і літератури – українська, російська, слов'янські, світова література; Шевченко і мистецтво (скульптура, музика, театр, кіно); шевченкознавство; вшанування пам'яті тощо.

ПРЕС-ЦЕНТР ПОВІТРЯНИХ СИЛ ПОВІДОМЛЯЄ

Військові України та Польщі розширюють напрямки співробітництва

4 березня у Вінницькому гарнізоні розпочався візит представників делегації Командування Повітряних сил Збройних сил Республіки Польща з питань щодо напрямків двостороннього співробітництва між повітряними силами. Очолив польську делегацію заступник начальника Керівництва служби авіаційного руху ЗС Республіки Польща полковник Павел Братковскі.

В рамках цього візиту відбулася зустріч іноземних гостей з робочою групою Командування Повітряних сил Збройних сил України під керівництвом начальника Командного центру – заступника начальника штабу Командування ПС ЗС України з бойового управління полковника Анатолія Козловського.

В ході зустрічі сторони обговорили принципи організації руху повітряних суден ЗС України у повітряному просторі Республіки Польща, можливості використання транспортних літаків ЗС Республіки Польща для перевезення підрозділів ЗС України

для участі у двосторонніх і багатонаціональних військових навчаннях на території Республіки Польща у 2013 році, питання обміну даними про повітряну обстановку між центрами повітряних операцій (командними пунктами) ПС ЗС України та Республіки Польща та співробітництва в галузі метеорологічного й аеронавігаційного забезпечення польотів авіації. В ході робочого засідання українською стороною також проведено брифінг-презентацію щодо сучасних завдань, які виконує транспортна бригада, та льотно-технічних характеристик літака Ан-26.

Підготовка до спільних навчань триває

5 березня у Вінниці відбулася робоча зустріч керівного складу Повітряних сил Збройних сил України та Військово-повітряних сил та військ протиповітряної оборони Збройних сил Республіки Білорусь. Українську робочу групу очолював начальник оперативного управління – заступник начальника штабу Командування ПС ЗС України генерал-майор Віктор Гамора. Іноземна делегація працювала під керівництвом начальника штабу – першого заступника начальника авіації управління авіації ВПС та військ ППО ЗС Республіки Білорусь полковника Георгія Кудрявцева.

Метою зустрічі було проведення конференції з розроблення концепції українсько-білоруського тактичного навчання чергових сил з протиповітряної оборони, яке сплановано провести у цьому році. На початку зустрічі генерал-майор Віктор Гамора від імені керівництва Командування ПС Збройних сил України подякував керівнику білоруської делегації за зустріч, а також висловив переконання, що зазначений захід буде ефективним в питаннях контролю за безпекою повітряного простору обох держав.

– Україну і Республіку Білорусь пов'язують історичні корені і дружні відносини. Різноміснє співробітництво Збройних сил наших держав, їх Повітряних сил, а також підприємств і організацій, які спеціалі-

зуються на розробці, виробництві та модернізації озброєння й військової техніки ПС, підкріплено багаторічними відносинами військового та військово-технічного співробітництва, взаєморозуміння та довіри, - сказав генерал-майор Віктор Гамора.

Делегація обмінялася досвідом в питаннях забезпечення безпеки в повітряному просторі та обговорили перспективи подальшого співробітництва. Під час обговорення положення Технічної Угоди між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Республіки Білорусь сторони обмінялися пропозиціями щодо організаційних питань проведення заходу (термінів, формату, місця), які необхідно спланувати з метою подальшої підготовки та проведення навчання.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Підприємства ракетно-космічної галузі України в 2012 році збільшили обсяги виробництва на 20%

За підсумками роботи у 2012 році, підприємствами ракетно-космічної галузі України вироблено і реалізовано продукції на суму майже 4,3 млрд грн. Про це повідомляє прес-служба Державного космічного агентства України.

По відношенню до 2011 року обсяги виробництва зросли - на 20%, обсяги реалізації продукції - на 19%. Експортовано продукції на 2,5 млрд грн, що на 5% більше ніж за 2011 рік. Частка експорту продукції в загальному обсязі реалізації складає 62%. Майже три чверті

продукції, що експортована, складає ракетно-космічна техніка. Завдання Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми профінансовано на 112 млн грн (100% від запланованих обсягів видатків), що на 53% перевищує показники 2011 року.

РОБОЧА ПОЇЗДКА

Кількість претендентів на контракт зростає в рази

Генерал-лейтенант Павло Зуєв детально доповів про стан комплектування військовослужбовцями військової служби за контрактом, наголосивши, що в тих частинах, де збільшено грошове забезпечення, кількість претендентів на підписання контракту зростає в рази. Окрім того, він поінформував про підготовку визначених військових частин і підрозділів до участі у двосторонньому дослідницькому командно-штабному навчанні органів військового управління.

В ході спілкування з посадо-

вими особами ПвК "Південь" генерал-полковник Володимир Замана обговорив питання модернізації озброєння та військової техніки, розвитку автоматизованих систем управління, вдосконалення практичних навиків військових льотчиків, соціального забезпечення військовослужбовців. А продовжив свою роботу Головнокомандувач Збройних Сил у зенітній ракетній бригаді повітряного командування, яку очолює полковник Олександр Третьяков.

Цього ж дня генерал-полков-

Свою поїздку на Одещину начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил генерал-полковник Володимир Замана розпочав з відвідування командного пункту ПвК "Південь", де заслухав командира об'єднання генерал-лейтенанта Павла Зуєва щодо завдань та мети підготовки у 2013 році, зосередивши увагу на міжвидовій підготовці військ.

ник Володимир Замана відвідав Болградський гарнізон, де у супроводі командувача Високомобільних десантних військ ЗС України полковника Олександра Швеця ознайомився з ходом виконання заходів з реформування дислокованого в місті окремого аеромобільного батальйону окремої аеромобільної бригади ВДВ ЗС України та станом фондів для його розміщення. Начальник Генерального штабу оглянув об'єкти казармено-житлового фонду, полігона, паркової та складської зон, вивчив стан справ з виконанням робіт щодо їх відновлення.

Володимир Віват, Сергій Балановський. Фото Сергія Балановського. м.Одеса.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

"Про присвоєння імені Івана Черняховського Національному університету оборони України"

Ураховуючи особливі заслуги перед Батьківщиною ушавленого сина українського народу, видатного полководця, двічі Героя Радянського Союзу, генерала армії Черняховського Івана Даниловича та зважаючи на високі показники Національного університету оборони України у підготовці висококваліфікованих офіцерських кадрів для Збройних Сил України, постановляю:

Присвоїти Національному університету оборони України ім'я Івана Черняховського і надалі іменувати його – Національний університет оборони України імені Івана Черняховського.

Президент України

В.Янукович.

Довідка Черняховський Іван Данилович (29 червня 1906 – 18 лютого 1945 рр.)

Один із талановитих полководців Другої світової війни. Двічі Герой Радянського Союзу, в роки Великої Вітчизняної війни командувач 60-ї армії Воронежського фронту, Першого Українського фронту, військ Західного та 3-го Білоруського фронтів, генерал армії.

Народився 29 червня 1906 року в селі Оксанина (нині Уманського району Черкаської області) в сім'ї селянина. Українець. У 1913–1919 роках навчався в Вапнярській початковій залізничній школі. Навесні 1922 року екстерном склав іспити за курс неповної середньої школи.

У Червоній армії з 1924 року. З вересня 1924 року по жовтень 1925 року – курсант Одеської піхотної школи. З жовтня 1925 по серпень 1928 року – курсант Київської артилерійської школи, на території якої знаходиться зараз Національний університет оборони України. З вересня 1928 по червень 1929 року – командир взводу 17-го корпусного артилерійського полку Українського військового округу. З травня 1931 по травень 1932 року – слухач Військово-технічної академії імені Ф.Е.Дзержинського. З травня 1932 по листопад 1936 року – слухач командного факультету Військової академії механізації і моторизації РСЧА. З січня по липень 1937 року – начальник штабу 2-го танкового батальйону 8-ї механізованої бригади Київського військового округу; з травня 1938 року по липень 1940 року – командир 9-го окремого легко-танкового полку Білоруського Особливого військового округу. З липня 1940 по березень 1941 року – заступник командира 2-ї танкової дивізії Прибалтійського Особливого військового округу.

З березня 1941 року, в 35-річному віці, став командиром 28-ї танкової дивізії 12-го механізованого корпусу Прибалтійського Особливого військового округу (з червня 1941 року – Північно-Західного фронту), з якою він вступив в бій у червні 1941 року.

Брав участь в оборонних боях Північно-Західного фронту. У серпні 1941 року в складі Новгородської оперативної групи військ дивізії під командуванням І.Д. Черняховського брала участь в обороні Новгород-да. З липня 1942 по квітень 1944 року – командувач 60-ї армії Воронежського фронту (з 23 березня 1943 року – Курського, з 26 березня 1943 року – Центрального, з 6 жовтня 1943 року – знову Воронежського, з 20 жовтня – 1-го Українського фронтів).

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 17 жовтня 1943 року "за високі організаторські здібності при форсуванні Дніпра і виявлений особистий героїзм" генерал-лейтенанту Черняховському Івану Даниловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі "Золота Зірка" (№ 1922). У квітні 1944 року – командувач військ Західного фронту, а після його перейменування – 3-го Білоруського фронту (з 24 квітня 1944 до лютого 1945 року). За успішне проведення Вітебсько-Оршанської (23–28 червня 1944 року), Мінської (29 червня – 4 липня 1944 року), Вільнюської (5–20 липня 1944 року) та Каунаської (28 липня – 28 серпня 1944 року) операцій, указом Президії Верховної Ради СРСР від 29 липня 1944 року генерал армії Черняховський Іван Данилович удостоєний другої медалі "Золота Зірка".

З 16 по 30 жовтня 1944 року І.Д. Черняховський керував самостійною Гумбінен-Гольдапською фронтовою операцією. З 13 січня по 18 лютого 1945 року брав участь у Східно-Прусській наступальній стратегічній операції, в ході якої 13–26 січня провів Інстербурзько-Кенігсберзьку операцію, війська фронту вийшли на підступи до Кенігсберга і блокували східно-пруське угруповання німців. 18 лютого 1945 року в районі міста Мельзак (нині Пенезно, Польща) смертельно поранений. Помер того ж дня. Похований у Вільнюсі (Литва). У 1992 році прах І.Д. Черняховського був перепохований у Москві на Новодівочому цвинтарі.

На території Національного університету оборони України на вшанування пам'яті двічі Героя Радянського Союзу генерала армії Черняховського І.Д. встановлено його бюст, а на головному корпусі, в якому він проходив навчання, – меморіальну дошку. Відповідно до наказу Міністра оборони України від 05.05.2009 № 218 "Про зарахування двічі Героя Радянського Союзу Черняховського І.Д. навічно до списків військовослужбовців роти забезпечення навчального процесу 33-ї бази забезпечення навчального процесу Національної академії оборони України" генерал армії Черняховський навічно зарахований до списків військовослужбовців цієї роти.

Ірина Приліпка.

БЕЗПЕКА ПОЛЬОТІВ

Аби в майбутньому не допустити помилок

На базі льотного факультету Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба завершено дводенні інструктивно-методичні збори з фахівцями служб безпеки польотів Повітряних Сил ЗС України.

У детальному обговоренні специфічних питань військової авіації взяли участь начальники служб безпеки польотів повітряних командувань, авіаційних бригад, навчальних та дослідних установ виду Збройних Сил.

Очолив збори перший заступник командувача Повітряних Сил ЗС України генерал-майор Сергій Дроздов.

– Захід відбувся напередодні важливого етапу у навчанні курсантів-льотчиків – початку льотної практики, яка розпочнеться на аеродромі Чугуїв наприкінці березня. Тому більшість питань

стосувалася саме організації та забезпеченні польотів майбутніх офіцерів, – зазначив офіцер.

Основною метою зборів став розгляд питань забезпечення належної організації льотної роботи, вдосконалення профілактичної роботи із забезпечення безпеки польотів, підвищення фахового рівня спеціалістів служби безпеки польотів.

Певний час на зборах було відведено аналізу недоліків під час організації та проведення профілактичної роботи із забезпечення безпеки польотів. Також спільними діями було відпрацьовано

практичні рекомендації щодо побибання авіаційним подіям та іншим негативним проявам.

Генерал-майор Сергій Дроздов та командування видового вузу заслухали низку доповідей офіцерів, задіяних у льотній підготовці курсантів університету.

На завершення конференції керівництвом зборів було підбито підсумки професійної діяльності та поставлено завдання щодо вдосконалення заходів, пов'язаних із забезпеченням безпеки польотів.

Дмитро Чалий, м. Харків.

НА СТІЛЬБИЦІ

Підрозділ охорони

Днями з військовослужбовцями бази забезпечення Командування Повітряних Сил провели заняття зі стрільцької підготовки з практичним виконанням стрільб із автомата Калашнікова. Заняття проходили відповідно до плану бойової підготовки в частині і відбувалися на одному зі стрільбищ поблизу Вінниці.

багато. Серед контрактників відмінні результати показали заступник командира комендантського взводу старший сержант Сергій Зубченко, старший стрілець взводу охорони старший солдат Андрій Білоус. "Ворошиловськими стрільцями" у строківиків виявились водії роти матеріально-забезпечення старший солдат Ярослав Паламар та водії роти охорони солдат Олександр Пікун.

Ірина Приліпка.

Напередодні виконання практичних стрільб було проведено тактико-стройові заняття зі стрільцької підготовки. Також військовослужбовці вивчали будову, характеристики, порядок розбирання, збирання та чищення зброї, правила прицілювання та виконання стрільби. Не забули і про заходи безпеки, на чому особливо акцентувалося на кожному з навчальних місць.

Завдяки професійному підходу до організації та проведення

занять вже під час виконання вправи солдати діяли впевнено, демонструючи при цьому хороші показники у стрільбі з АК-74. Зокрема, вісімдесят відсотків учасників отримали добрі та відмінні оцінки.

Свій професіоналізм вкотре продемонстрували контрактники. Вони і отримали гілку першості за підсумками стрільб. Але солдати-строковики, незважаючи на невеликий термін служби у Збройних Силах, відстали не на

На зв'язку – Альмерія!

“Вуенас почес!”, – так зазвичай починає розмову із батьками військово-службовець строкової служби окремого полку зв'язку Повітряних Сил ЗС України, що у м. Вінниця, солдат Олександр Цимбалистий. Рідні уже не перший рік на заробітках у сонячній Іспанії, тож часу попрактикуватися мовою “піренейців” було вдосталь.

Цього разу Сашко не просто зателефонував по “Скуре”, аби дізнатися, як там справи. Солдат вирішив привітати любих матусю та сестру – Ларису Юрївну та Аліну Цимбалистих, зі святом усього жіноцтва – 8 Березня.

– Хотілося привітати рідних не тільки по телефону, а побачити їх обличчя, подивитися в очі, – зізнається Олександр. – Тому вирішив, поки є можливість, зробити це напередодні свята, у дружній нам бібліотеці.

Річ у тім, що “дружня” вінницька бібліотека-філія №8, якою керує Світлана Поплавська і про яку ми уже не раз згадували у наших матеріалах, володіє не лише хорошим арсеналом пізнавальної та художньої літератури, а й сучасними комп'юте-

рами з Інтернет-мережею.

Військовослужбовці мають унікальну можливість безкоштовно відвідувати її фонди, посидіти в Інтернеті, налаштувати відеозв'язок із батьками.

– У нашої частини з цією бібліотекою давні партнерські стосунки, – розповідає заступник начальника польового вузла зв'язку з виховної роботи майор Олександр Субботін. – Ми спільно організуємо десятки культурних та військово-патріотичних заходів, у яких беруть участь школярі та допризовна молодь.

Як пояснює Олександр Субботін, військова частина – режимний об'єкт, Інтернету тут не місце, а тим паче веб-камерам. Тож сусідня бібліотека у цьому

питанні – чудове рішення, аби військовослужбовці час від часу могли поспілкуватися з батьками, як-то кажуть, “живу”, через монітор комп'ютера.

Власне, так робить і Олександр Цимбалистий. Батьки дуже раді бачити сина й на власні очі переконатися, що у війську він змузнів та подорослішав. Олександр залишилося лише привітати зі святом бабусю, яка живе на Закарпатті. Хоч Інтернету Віра Іванівна і немає, але серцем завжди із своїм онуком, та кілька вітальних слів від нього у телефонному режимі, безумовно, піднімуть їй настрій.

**Юрій Ігнат.
“Крила України”.
Фото автора.**

Я навіть не слухав, а просто дивився, як вона серцем читає свій вірш. І розумів, чому офіцери командування Івано-Франківської бригади тактичної авіації одностайно захоплюються саме цією жіночо-військовослужбовцем, її природною чарівністю.

Кажуть, що армія – це суто чоловіча справа. Однак, Алла Павлівна – яскравий приклад того, що це далеко не так. Військовий однострій вона вдягнула 19 років тому. За своєю першою професією вона психолог. Але так сталося, що після закінчення Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника дівчинці запропонували військову службу. Півроку займається вишколом у Харкові, і вона повертається до льотної частини, де служить по цей день.

Незважаючи ні на постійні напруження, ні на суворий режим та чергування, Алла Павлівна вміє зберегти той жіночий шарм, який чоловіки помічають не очима, а душею. Сяюча усмішка, вміння бачити світле і радісне, жити з розкритим назустріч людям серцем... Навіть військовий однострій вона носить якось підкреслено шанобливо і акуратно, як кажуть командири – “відповідно до статуту, але із власним шармом”.

Військова служба – не завада її захопленням, яким вона віддає вільний від служби час. Алла Шуляк радо займається вирощуванням квітів, а ще дуже любить мандрувати. Вона сама водить автомобіль і на дорозі може “дати фору” багатьом чоловікам – автомобілістам. Однак найбільшим набуттям у житті вона вважає свою родину та дитину.

– Моя найзаповітніша мрія – поставити на ноги і виростити донечку, – ділиться Алла Павлівна. – І жити так довго зі своїм чоловіком у мирі й любові, скільки нам відпустить Всевишній.

Прапорщик Алла Шуляк – яскравий приклад того, що в армійській службі жінки можуть бути не лише відповідальними та акуратними виконавцями наказів старшого керівника. Вони можуть обіймати керівні посади, керувати чималою кількістю особового складу, приймати важливі рішення і нести за

Чарівність у камуфляжі

**“... А я щаслива! Чуєте?! – Щаслива!”...
Своїм власним віршем прапорщик Алла Шуляк просто заворожила мене з перших хвилин знайомства. Я ледь встигнув увімкнути диктофон.
“... А я радію! Чуєте?! – Радію!
Радію ранку, сонцю і весні.
І кожній подарованій надії,
яку Всевишній милував мені...”**

це відповідальність. Адже Алла Павлівна обіймає посаду чергового зв'язку. В її обов'язки входить організувати та контролювати роботу всіх вузлів та станцій зв'язку, що забезпечують і польоти бойових винишувачів під час виконання ними поставлених завдань, і повсякденне життя бригади. Навіть на перший погляд ця посада не здається простою. Адже організувати своєчасне проходження сигналів та команд по таких різних видах зв'язку, як провідний, радіо, мережевий – це складна справа. Кожного разу, заступаючи на чергування, ця жінка бере на себе відповідальність за злагоджену роботу кількох десятків інших військовослужбовців – жінок і чоловіків.

– Я ні на хвилину не пошкодувала, що одягнула погони, – розповідає Алла Шуляк. – Звичайно, тут, як і в кожній професії, є свої плюси і мінуси. Але мені подобається бути військовою. Керувати чоловіками, з одного боку, складно, а з іншого... Хочу сказати, що чоловіки-військові – це окрема каста людей. Вони надійні і дружні. І готові прийти на допомогу у будь-якій ситуації. Так само і жінки. Адже коли в небі літають винишувачі, і їх потрібно супроводжувати, керувати, щоб політ пройшов успішно, і чимало в цьому успіху залежить від якісного і своєчасного зв'язку – тут не до заздрощів чи ревнощів. Всі працюють однією командою.

Про свою службу у бригаді тактичної авіації Алла Шуляк може розповідати довго і пристрасно. Відчувається, що вона живе роботою і відчуває високу відповідальність. А поза службою – це надзвичайно чарівна, привітна струнка молода жінка, яка ховає у серці свою таємницю любові. Лиш інколи ці таємниці виринають на папір віршованими рядками:

**“... А я кохаю! Чуєте?! Кохаю!
Кохаю, як ніхто ще не кохав.
Лиш почуття від заздрощів ховаю,
щоб їх хто не зурочив чи не вкрав!
А я живу наперекир проблемам.
На радість рідним. Ворогам назло...
І хай не мучить вас ця вічна тема –
чому мені в житті так повезло...”**

Тарас Грень.

За тендітними жіночими плечима...

8 березня – це весняне свято представниць прекрасної статі, в цей день вони особливо жіночні та нарядні. І нехай не у всіх є змога в цей день вдягти нове плаття та високі підбори, адже вони обрали військову службу на благо Батьківщини, форму і погони, все одно всі жінки залишаються ніжними та турботливими матерями, сестрами, дружинами!

Міжнародний день прав жінок і миру старшому механіку-телефоністу вузла зв'язку батальйону зв'язку та радіотехнічного забезпечення бригади тактичної авіації ПвК “Захід” старшому солдату Надії Сікорської неодноразово доводилось зустрічатися на бойовому посту, виконуючи завдання за призначенням. Саме про неї можна сказати: “Фахівець своєї справи!” За плечима цієї тендітної жінки – вже двадцять один рік військової служби. За високі показники у бойовій підготовці Надія неодноразово заохочувалась командуванням військової частини. Разом з цим, вдома вона залишається чужою жінкою і люблячою матір'ю, встигає приготувати вечерю, справитись з хатніми справами та приділити увагу сім'ї.

Чоловік Юрій Петрович із розумінням ставиться до служби дружини та всіляко підтримує її, адже сам він офіцер запасу, служив у тій же військовій частині на посаді авіаційного механіка. Донька Марина також пишається своєю турботливою “військовою мамою”, яка попри всі негаразди, вміє зберігати усмішку, тепло та любов в очах.

Старший солдат Надія Сікорська, безумовно, є прикладом мужності і жіночності одразу! І таких жінок – військовослужбовців та працівників ЗС України – в батальйоні зв'язку та радіотехнічного забезпечення

бригади є чимало. Усі вони сумлінно виконують свої функціональні обов'язки, постійно працюють над вдосконаленням навичок в професії і навіть дають фору деяким військовослужбовцям-чоловікам!

Шановні колеги, дорогі Жінки! Прийміть найширші вітання з 8 Березня від чоловічого колективу батальйону зв'язку та РТЗ військової частини А2502! У цей весняний день ми висловлюємо вам слова захоплення і любові, поваги та подяки! Все, що в житті роблять чоловіки, вони роблять для вас і заради вас. А ви даруйте нам головне – життя, кохання і натхнення. Хай нова весна дарує вам радість, впевненість, щастя і любов!

Анатолій Ковальчук.

Жінок вітає ВСП

Більше шести десятків чоловіків Вінницького зонального відділу військової служби правопорядку вітають із жіночим святом сімох представниць прекрасної половини – невід'ємної і чарівної складової своєї служби.

– Для жінок у нас традиційна програма, – розповідає начальник зонального відділу військової служби правопорядку полковник Ігор Качуровський. – В урочистій обстановці ми збираємося в Червоному залі, зачитуємо святковий наказ, вручаємо грамоти, премії і, звичайно, подарунки. А вже другий рік поспіль запрошуємо на корпоративні урочистості артистів Центру військового музичного мистецтва Повітряних Сил та різні самодіяльні колективи й таким чином піднімаємо настрій нашим дівчатам.

Саме із таким, піднесеним настроєм відзначають 8 Березня діловод старший солдат Світлана Мельник та психолог частини працівник Збройних Сил України Валентина Суханова. Ці жінки близько десяти років працюють у цьому колективі і заслужили чимало повагу та авторитет.

– Робота у нас неспокойна, можна сказати навіть нервова, – каже Валентина Суханова. – Тому регулярно проводжу профілактичні бесіди з військовослужбовцями, адже відділу виховної роботи у нас немає, тож я, частково, працюю “заполітом”, – жартує Валентина. – Бувають і позаштатні ситуації, коли,

наприклад, необхідно розібратися, що на думці у солдата-дезертира.

А от уся паперова робота зонального відділу ВСП на плечах Світлани Мельник.

– Щодня доводиться працювати із купою паперів: документація, накази, директиви та інші, – розповідає діловод частини. – Робота нелегка, потребує посиленої зосередженості, уваги та контролю, але наш відділ із нею добре справляється.

Начальник Вінницького зонального відділу військової служби правопорядку Збройних Сил України полковник Ігор Качуровський справді пишається роботою усього жіночого колективу.

– У цьому колективі я працюю лише декілька років, – каже Ігор Казимирович, – а от наші дівчата пережили уже не одного керівника. У день, коли увага чоловіків максимально прикута до усього жіноцтва, хочу побажати чарівній статі нашого колективу здоров'я, благополуччя, щастя, довгих років життя і щоб реформування військова позначилося на їх долях лише з позитивного боку.

**Юрій Ігнат.
“Крила України”.
Фото автора.**

П'ятдесят весна Юрія Клевана

6 березня свій півстолітній ювілей відзначив командир однієї з військових частин, завдяки якій вправно працюють засоби зв'язку та радіотехнічного забезпечення вітчизняних Повітряних Сил, полковник Юрій Клеван. Центр ремонту засобів зв'язку та радіотехнічного забезпечення – це єдина військова частина у Повітряних Силах Збройних Сил України, яка під керівництвом ювіляра вже більше 15-ти років виконує такі важливі для військ завдання. Крім проведення середнього та поточного ремонту, особовий склад частини бере безпосередню участь у забезпеченні зв'язком та РТЗ заходів не лише військових, а й загальнодержавного значення...

Навряд чи у дитинстві маленький Юрко з села Кручинець, що у Черняхівському районі Житомирської області, мріяв стати льотчиком, знав, що він народився в один день із кумиром декількох поколінь хлопчаків, одним із кращих асів Великої Вітчизняної, Олександром Покришкіним! Але це було так: майбутній авіатор Юрій Клеван народився того дня, коли тоді ще не маршал, а генерал Покришкін, тричі Герой Радянського Союзу, ім'я якого було відомим будь-якому школяреві, відзначав своє 50-річчя. Ровесники Юрка зачитувалися книжками про війну, в тому числі – тими, що змальовували звитяжні подвиги радянських соколів у небі війни.

й досі, а нещодавно, коли у частині проводився тенісний турнір до Дня захисника Вітчизни, його переможцем став саме він, командир!

– Наймолодший, мабуть! – жартує, коментуючи свій чемпіонський титул, він.

Можливо, на бажання стати військовим авіатором певною мірою вплинув і батько, який відслужив строкову службу у Військово-Повітряних Силах. В авіаційному полку, що дислокувався у Прибалтиці, молодший сержант Микола Клеван був водієм заправника літаків, згодом – командиром відділення. Може, й пам'ять про загиблого у сорок третьому році під Воронежем ді-

чка, тому, аби здобути повну середню освіту, п'ятнадцятирічному юнакові довелося їздити до сусіднього району, Володарськ-Волинського. У 1980 році він закінчив 10-й клас Грушківської середньої школи і поїхав до Харкова, вступати до військового авіаційного училища. Спочатку він намагався вступити до льотного, але прискіпливі лікарі в обласному військоматі щось таки знайшли в оці, і небо для майбутнього офіцера закрилося. Зітхнувши й поміркуювавши, випускник подав документи до Харківського вищого військового авіаційного училища зв'язку.

У 1984 році лейтенант Юрій Клеван закінчив Харківське вище військово-авіаційне училище радіоелектроніки та поїхав за розподілом служити на рідну Житомирщину, до гарнізону Дальньої авіації Озерне.

Рівно рік лейтенант був начальником радіостанції Р-136 в окремому батальйоні зв'язку 15-ї гвардійської бомбардувальної дивізії Дальньої авіації. Це була радіостанція короткохвильового зв'язку на базі автомобіля ЗІЛ-157. Комплект радіостанції знаходився у трьох таких автомобілях.

Тут, в Озерному, на першому ж році офіцерської служби Юрій зустрів і свою долю. У 1985 році він одружився з донькою офіцера-авіатора, старшого авіаційного техніка літака Ту-22 старшого лейтенанта Анатолія Гріна Наталею. Згодом у подружжя народилося двійко донечок. Забігаючи наперед, можна сказати, що сьогодні дружина офіцера служить в армії, старша донька Ірина працює у військовій частині, а молодша, Анастасія, є студенткою Житомирського національного

агроекологічного університету, а паралельно з цим навчається на факультеті підготовки офіцерів запасу Житомирського військового інституту імені Сергія Корольова Національного авіаційного університету. Тому, напевно, за декілька років також стане до захисників Вітчизни. Старший солдат Наталя Клеван служить на посаді діловода, а донька, працівник Збройних Сил України Ірина Пліс, працює бухгалтером.

Сам же глава сім'ї після року роботи з радіостанцією Р-136 очолив радіоцентр вузла зв'язку захищеного командного пункту дивізії. У 1988 році капітан Клеван став уже начальником вузла зв'язку, а ще через п'ять років йому довелося разом із декількома іншими старшими офіцерами формувати управління нової військової частини – бази ремонту та зберігання засобів зв'язку та радіотехнічного забезпечення. Частина, яка, змінивши організаційно-штатну структуру й дійсне найменування, сьогодні є Центром ремонту засобів зв'язку та радіотехнічного забезпечення. Чотири роки у новоствореній частині підполковник Юрій Клеван був головним інженером – начальником технічної частини, а потім став її командиром. Відтоді він і є беззмінним командиром цієї, у своєму роді, унікальної військової частини, яка забезпе-

чує технікою зв'язку частини та підрозділи цілого виду Збройних Сил, ремонтує, зберігає та проводить утилізацію тієї техніки й апаратури, яка вже виступила всі можливі й неможливі терміни й ресурси.

У 2003 році полковник Юрій Клеван закінчив Національну академію оборони України за спеціальністю "Бойове застосування та управління діями підрозділів (частин, з'єднань) авіації". А ще через дев'ять років, минулого року, закінчив Національну академію державного управління при Президентові України.

На сьогодні календарна вислуга ювіляра складає 32 роки. Втім, ветеран Збройних Сил повний енергії та сил.

– П'ятдесят років, я вважаю, це не вік! – із посмішкою говорить Юрій Михайлович.

Та й справді, хіба ж це вік, якщо з молоді у частині досі ніхто не може обіграти командира в той самий теніс?!

Олексій Тригуб.

Імена Покришкіна, Кожедуба, Талаліхіна, Гастелло, Тимура Фрунзе та багатьох інших льотчиків-героїв надихало хлопчаків, вони марили небом, хотіли стати схожими на мужніх пілотів-фронтовиків. Так, книгу Покришкіна "Небо війни" у шкільній бібліотеці хлопці зачитали мало не до дір! Мріяв стати льотчиком і школяр Юрій Клеван, який народився у день 50-річчя славетного Покришкіна, і який зараз, ставши вже поважною людиною у званні полковника, святкує власне 50-річчя...

Він зростав у простій селянській родині, батьки працювали у колгоспі, а хлопець вчився у сільській школі. Там же, при школі, вчився грати на баяні, із задоволенням грав у настільний теніс, футбол, волейбол та інші спортивні ігри. До речі, хоча й після закінчення школи минуло не багато, не мало – 33 роки, настільним тенісом полковник захоплюється

да, червоноармієця Миколи Клевана, зробила своє, аби його онук через майже чотири десятиліття став захисником Вітчизни, тхозна...

У рідному селі була восьмирі-

НА ВАРТІ...

Вправні дії вартового

Одеський гарнізон. Неділя, 24 лютого 2013 року. 7 год 10 хв. Стартова позиція зенітного ракетного дивізіону, окоп "Граніт". Двоє зловмисників, перелізши через огорожу поста, пробиралися на технічну територію стартової позиції зенітного ракетного дивізіону. Та от невдача... Їх помітив з вишки патрульний третьої зміни молодший сержант Ярослав Замостян.

– "СТІЙ! НАЗАД!", – скомандував патрульний.

...Ярослав добре усвідомлював, яка відповідальність на нього покладена. Йому довірили охороняти стартову позицію дивізіону, який прикриває Одесу від загроз з повітря. Молодшого сержанта Замостяна добре проінструктували командири перед заступанням на варту. Розповідали, що раніше траплялись випадки, коли мисливці за кольоровими металами намагались вирізати кабелі. А без живлення ЗРК – просто гора металу...

...Порушники почули патру-

льного, на мить завагались, але все таки продовжили рух в бік позицій.

– "СТІЙ! До вас буде застосована зброя!", – рішуче вигукнув Ярослав. Порушники завмерли. Молодший сержант одразу викликав на підмогу резервну групу.

Прибувши на місце події, прапорщик Леонід Люшенко разом з молодшим сержантом Михайлом Замошніковим затримали порушників. Особливого опору вони не чинили. Затриманими виявились студенти-другокурсники одеських вишів, що нібито через цікавість вирішили подивитись стартову по-

зицію дивізіону. З їх слів, ніякого злого умислу в них не було.

Після затримання "цікавих" студентів передали співробітникам МВС Київського району Одеси.

P.S. Велика вдячність військовослужбовцям дивізіону прапорщику Леоніду Люшенку та молодшим сержантам Михайлу Замошнікову і Ярославу Замостяну за їх пильність та відмінне виконання службових обов'язків. Завдяки цим хлопцям та їх товаришам по службі понад мільйон одеситів живуть під захищеним небом.

Олександр Олександрович "Крила України".

Музичний супровід забезпечили музики оркестру Луганського державного університету внутрішніх справ.

– Ідея проведення такого урочистого заходу виникла давно. Дуже приємно, що це добре починання підтримали керівники місцевих органів самоврядування. Із великим задоволенням ліцеїсти чекали на цей дійсно святковий день. На загальну підготовку та спільні із дівчатами репетиції пішло декілька місяців. Паралельно кадети знайомилися з етикетом та історією світських балів. Проте, обличчя усіх юних учасників балу довели, що старання були не даремні, – зазначив начальник ліцею полковник Валерій Ємбаков.

На початку заходу з побажаннями юнакам успішного опанування військовою справою виступила голова Луганської обласної ради Валерій Голенко, його заступник Анатолій Івченко, директор Департаменту освіти і науки, сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації Ірина Цимбал.

– Ми продовжуємо піднімати престиж військової служби в регіоні. Більшість з присутніх ліцеїстів-старшокорсників незабаром поповнять лави професійних військових, стануть на захист Батьківщини, – такими словами відкрив бал Валерій Голенко.

За словами віце-сержанта Андрія Овчаренка, саме після балу він остаточно визначив-

ЛУГАНСЬК

Кадетський корпус відроджує традиції

Відродженням кращих військових традицій стало проведення першого кадетського балу, який відбувся під патронатом Луганської обласної ради. Цей захід пройшов за участю офіцерів, викладачів та випускників Луганського обласного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою “Кадетський корпус імені героїв Молодої гвардії”, а також старшокласниць міських шкіл.

ся із вступом до військового вузу.

– До цього часу у мене було декілька варіантів, де навчатися далі. Приміром, я серйозно замислювався над навчанням в одному з престижних цивільних закладів Донбасу. Але, парадний офіцерський односторій моїх командирів та чарівні ритми вальсу таки переважили мої коливання на користь Харківського університету Повітряних Сил, – зізнався ліцеїст.

На завершення першого кадетського балу голова Луганської обласної ради Валерій Голенко пообіцяв проводити подібні заходи, поступово збільшуючи їхні масштаби.

Дмитро Горбунов. м.Луганськ. Фото автора.

ВІННИЦЯ

У полку зв'язку, де командиром підполковник Дмитро Задворнов, відбулася низка заходів, присвячених Дню захисника Вітчизни.

Зв'язківці привітали школярі

Так, 22 лютого в приміщенні клубу частини пройшли урочистості з нагоди свята. Під оплески спів службовців грамотами нагородили майора Ярослава Балтака, прапорщика Олега Вознюка та старшого сержанта Валентина Євича, а Сергію Подзигуну присвоїли військове звання “старший солдат”. Вітальними листівками керівництво частини привітало батьків старшого солдата Івана Шарваровського, солдатів Дмитра Сташка та Олександра Цимбалістого за сумлінне виконання службових обов'язків. Решту особового складу захопили вже командири підрозділів.

Продовженням заходу став концерт учасників художньої самодіяльності полку. Серед усіх номерів найбільше сподобався та підняв настрої захисникам виступ Лілії Шумейко та Віталія Кирницького. У ролі Яшки Артилериста та Горпини Дормідонтівни вони блискуче зіграли фрагмент з легендарної вистави Леоніда Юхвіда “Весілля в Малинівці”.

А вже наступного дня учні 5-го класу вінницької школи №8 разом зі своїм класним керівником Людмилою Субботіною підготували для військовослужбовців цікаву концертну програму. Захід розпочав заслужений артист України Ігор Терентюк, заспівавши дві патріотичні пісні. Чудовий голос співака та вальс у виконанні дітей зворушили серця глядачів. Після цього юні таланти читали вірші, веселі байки і гуморески, чим викликали на обличчях присутніх щирі посмішки. Особливої уваги заслуговує виступ учениці Ольги Лисенко. Вона зіграла на бандурі мотив давньої української пісні. По закінченню концерту діти подарували всім присутнім вітальні листівки, виготовлені власноруч. У свою чергу, військовослужбовці провели для дітей пізнавальну екскурсію частиною та почастували їх справжньою солдатською кашею.

– Ми дуже вдячні керівництву частини за теплий прийом, за щирі оплески, за те, що цінуєте наші старання, – зазначила Людмила Субботіна. – Я ще раз вітаю всіх захисників зі святом. Бажаю, щоб ваші сила та мужність завжди живились любов'ю та підтримкою рідних людей.

Крайнім заходом, який відбувся 24 лютого, стала тематична екскурсія до кімнати Бойової Слави, приурочена 70-й річниці Сталінградської битви. Її організували для солдат строкової служби. Начальник клубу полку старший прапорщик Віталій Кирницький ознайомив військовиків з експозицією “Однополчани в Сталінградських боях” та тривів цікавий екскурс історією цієї визначної події з життя 8-го окремого ордена Червоної Зірки полку зв'язку.

Найцікавішими експонатами виставки стали заслужений Бойовий Червоний Прапор за участь полку у визвольних боях під Сталінградом, а також капсула із землею й осколком від снаряда, що стали реліквіями для військовослужбовців даної частини.

Владислав Дем'яненко.
Ірина Приліпка.

ХРЕСНА ХОДА

Ікона небесного покровителя вже на Поділлі

На три дні з 21 до 23 лютого до Вінниці, в рамках Хресного ходу гарнізонами і військовими частинами Збройних Сил України, прибула ікона Святого Рівноапостольного князя Володимира, який проголошений Українською православною церквою небесним покровителем Збройних Сил України, та мощі священномученика Володимира (Богоявленського), митрополита Київського і Галицького.

Першими, з-поміж інших військових частин Вінницького гарнізону, Святині зустріли військовослужбовці 182-го об'єднаного інформаційно-телекомунікаційного вузла зв'язку та 101-го окремого полку зв'язку Повітряних Сил Збройних Сил України, які дислокуються на спільній території.

– Хресний хід триває з листопада минулого року. За цей час ікона Святого Рівноапостольного князя Володимира і мощі обійшли чи не усі гарнізони України – з Півночі на Південь та з Заходу на Схід. До Вінницької єпархії ікона перейшла від Хмельницької, далі вона попрямує на Кіровоградщину. І трохи більше ніж за тиждень хода завершиться у Києві. Головна мета цього Хресного ходу – підвищення морально-етичного духу та духовності військовослужбовців Збройних Сил України, їхніх рідних та близьких, – наголосив штатний клірик Вінницької і Барської єпархії по взаємодії зі Збройними Силами України протоієрей Сергій (Ковтун).

Основні урочистості і молебень відбулися на плацу об'єднаного вузла зв'язку. Військовослужбовці обох військових час-

тин, офіцери штабу Командування Повітряних Сил довідалися з проповіді представників духовенства про життя Рівноапостольного князя Володимира.

Зустріч зі святиною набула широкого розголосу та знайшла відгук у серцях та душах військовослужбовців. Після обряду освячення водою кожен з офіцерів і контрактників, багато з яких привели свої сім'ї, та військовослужбовці строкової служби мали змогу прикластися до образу та мощів Святих. Далі Святині

перенесли до солдатського клубу, де кожен міг спокійно прийти, помолитися, ще і послілкуватися зі священниками.

“Для мене особисто, – ділиться враженнями старший прапорщик Олена Доброва, – можливість прикластися до цих Святинь має велике духовне значення. Як матір двох синів, понад усе бажаю, щоб нинішня молодь зростала у мирі, спокої, добрі, гармонії, любові до ближнього і у своєму вихованні та зростанні, перш за все, опирались на духовні і моральні цінності. Я переконана, що віра у Бога, духовне виховання, гармонічно входячи у наші військові колективи, родини і серця, здатні прищеплювати сьогоднішнім і майбутнім захисникам Вітчизни такі якості, як патріотизм, самопожертва, гуманне ставлення до переможеного противника і чужого цивільного населення”.

За три години перебування

ікони і мощів на території військового містечка людський потік не зупинявся. Віряни з інших військових частин, особовий склад, який змінився з добового наряду та бойового чергування, і ті, хто знаходився у вільний від служби час, поспішали на зустріч із Святинями в надії отримати Боже благословення та заступництво небесного покровителя.

Вже о другій половині дня до ікони Святого Рівноапостольного князя Володимира та до мощів священномученика Володимира (Богоявленського), митрополита Київського і Галицького приклалися льотчики, інженери і техніки Гвардійської бригади транспортної авіації Повітряних Сил, яка дислокується у селищі Гавришівка, неподалік Вінниці.

Андрій Агєєв.
м.Вінниця.
Фото автора.

ЛВІВ

Військова форма може бути і такою

У Міністерстві оборони триває розробка і випробування нових зразків військової форми одягу. Тим часом студенти Львівського коледжу легкої промисловості представили військовослужбовцям власні розробки. І якщо справжня військова форма має бути насамперед зручною, комфортною і витривалою, то моделі молодих дизайнерів, у першу чергу, – привабливі і красиві.

“З Львівським коледжем легкої промисловості Київського національного університету технологій та дизайну у нас добрі дружні стосунки, – розповідає заступник командира першої радіотехнічної бригади з виховної роботи підполковник Олександр Малушенко. – Тож перед значним святом – Міжнародним днем жінки, ми вирішили запросити творчий колектив цього навчального закладу до себе в гості”.

Студенти коледжу – майбутні дизайнери, технологи і модельєри одягу. Та вже зараз вони створюють власні колекції, які не соромно представити широкому загалу. А щоби глядачам було ще цікавіше, презентація колекцій чергується з концертними номерами

за участю студентів і викладачів. Тут є і танцювальні, і естрадні, і вокальні постановки. Це – яскраве, динамічне і веселе шоу, яке нікого не залишить байдужим. Крайнього подарунку жінкам на свято годі й шукати. До речі, їх у бригаді – дуже багато. Кожен третій військовослужбовець тут – представник прекрасної половини людства.

“Наші жінки нарівні з чоловіками несуть бойове чергування, сумлінно і віддано виконують військовий обов'язок, – зазначає ко-

мандир радіотехнічної бригади полковник Михайло Донченко. Тому і в переддень свята ми хотіли їм подякувати за їхню працю. Вважаю, що організований концерт вийшов вдалим і цікавим. Адже на обличчях наших колег-жінок сяяли усмішки. Значить, ми змогли відволікти принаймні на дві години їх від повсякденних турбот і справ”.

Студенти коледжу на сцені багато співали, танцювали і жартували. Та найголовнішим у програмі була все таки презентація колекції одягу у стилі “милітарі”. Вона припала до душі глядачам, бо показ супроводжувався аплодисментами.

“Військова тема в модному одязі присутня постійно, – розповідає заступник директора коледжу з виховної роботи Оксана Ходань, – час від часу до неї звертаються усі модні бренди та модельєри. Цікавий цей стиль і нашим студентам. Відтак, і в наших роботах з'явилася така колекція. Вважаю, вони вийшла успішною. Також старалися на сцені і наші хлопці та дівчата, які виконували танцювальні й вокальні номери. Від щирого серця вони хотіли створити свято для всіх військових. Наші захисники на це заслуговують”.

Владислав Назаркевич.

Що шукають жінки?

Напередодні Міжнародного дня жінок ми спробували з'ясувати, – чим же приваблює представниць прекрасної статі військо. Що знаходять, а що втрачають вони під час служби в армії? Де і ким хочуть служити жінки і чого можуть досягти? Відповіді на ці питання шукали в найбільшій – Галицько-Волинській радіотехнічній бригаді, у Стрийському зенітному ракетному Терехівському полку та у військовій частині, де більша частина всього особового складу – красуні в погонах – в окремому полку зв'язку.

Радіотехнічна бригада Повітряно-го командування "Захід" – це більше тисячі військовослужбовців. І кожний третій – жінка. Так було завжди. В бригаді пишуться своєю історією – бойовий шлях вона починає в 1942 році. Тоді ворожі літаки військово-службовці 100-го окремого батальйону повітряного спостереження, оповіщення і зв'язку виявляли зором і слухом. Спостерігачами на пункти часто заступали військовослужбовці-жінки.

"Ми шануємо пам'ять наших попередників і сумлінно зберігаємо історичні документи, – розповідає заступник командира бригади з виховної роботи підполковник Олександр Малушенко, – ось на фронтових фотознімках – жінки нашого батальйону. Це молоді красуні. Вони могли б і не воювати, але такі пішли на фронт добровольцями. Звичайно, тоді всі думали лише про одне – про перемогу. І хоча жінки не йшли в бій зі зброєю в руках, легкою їхню службу не назвеш. На спостережні пункти нашого батальйону полювали німецькі розвідники і диверсанти. Типовий приклад – в квітні 1944 року під час відбиття нападу на пост була захоплена в полон молодший сержант Віра Тимофеева. Фашисти не змогли примусити дівчину виказати дані про розташування позицій батальйону. Під час катування молода дівчина загинула, але важливої інформації не видала. Ось вам і слабка стать".

Знайомі з історією бригади і планшетисти старші солдати Ірина Баб'як та Марія Ткачук. На щастя, воювати їм не довелося. Ірина прийшла служити в армію в 1992 році. "Тоді були важкі часи, – згадує Ірина, – годі було знайти пристойної роботи. Я закінчила політехнічний інститут, але мої знання не були потрібні працівникам. Поруч з моїм домом розташовувалась військова частина. До армії ніхто з моїх родичів стосунку не мав, про службу нічого не знала. Але вирішили спробувати. Так потрапила в авіаційний бомбардувальний полк. Мені запропонували посаду механіка. Підвели до літака Су-24. Начальник сказав: "Ви будете знімати з бомбардувальника певні блоки і потім на спеціальній апаратурі знімати інформацію. Перша думка – я ніколи цього не навчусь, і взагалі це не моє. З такими міркуваннями і повернулася додому після першого дня служби. Та згодом свою справу зробив дружинний армійський колектив. Помалу я навчилася своїй роботі і відчула себе професіоналом. Вдруге засумнівалася у власних можливостях, коли опанувала новий для себе фах планшетиста. Спершу трохи розгубилася, але невдовзі у всьому розібралася. Армія навчила не боятися нового. Зараз легко виконую і перевищую норматив – відповідаю за десять цілей на планшеті і встигаю за хвилину оновити їх місце розташування. Найважчим за минулий рік був період проведення фінальної частини "Свро-2012". Я несла бойове чергування практично під час усіх матчів. В армії я шукала насамперед стабільності. В виборі не помилилась".

А от Марія Ткачук з молодих років була буквально закохана у військову службу. "Мій чоловік Петро Карпович – офіцер, зараз полковник запасу. Я дуже хотіла служити в армії. Роботу я мала – працювала вихователем в дитячому садку, але мріяла про службу. Спершу влаштувалася діловим. Потім стала військовослужбовцем. І досі пам'ятаю слова свого першого начальника – військова форма вам дуже личить. Службу розпочала оператором командно-штабної машини, пізніше стала планшетистом. Зараз я вже пенсіонер, але розставатись з бойовою роботою наразі не збираюсь – і далі стою за планшетом. Тим часом військових в нашій родині додалося. Старший син Сергій став офіцером, як батько. Приклад батька і старшого брата перейняв молодший син Вадим. Він також обрав офіцерську службу. Та й це ще не всі військові у нашій родині. Сини одружились з дівчатами, які також носять погони. Старша невістка

– Вікторія – капітан, служить у структурах виховної роботи. Молодша – контрактник. Я всіма своїми військовими пишась. А що не лишилась вихователем в садку – не шкодую. Адже солдати – також діти, хоча вже й великі. Тож частенько можна застосувати свій педагогічний хист. В армії я шукала цікавої роботи. Я її знайшла".

Командир бригади полковник Михайло Донченко зазначає, що керувати колективом, в якому третина військовослужбовців – жінки, не важко. "Головне – дотримуватись певних принципів, – розповідає командир, – наприклад, ставитись до колег по службі жіночої статі так, як ви хотіли б, щоб ставились до ваших доньок чи дружин. Тобто з повагою. Протягом десятиліть в армії наші жінки довели: вони надзвичайно відповідальні, цілеспрямовані і наполегливі. Я знаю, що вони справляються з найважчим завданням. До свята ми підготуємо їм концерт, обов'язково вітатимемо. Від себе та всіх чоловіків нашого колективу бажаю нашим красуням здоров'я, достатку, кохання і добробуту".

І якщо в радіотехнічній бригаді третина військовослужбовців – жінки, то в окремому полку зв'язку вони переважають над чоловіками. "Близько 55 відсотків нашого колективу – представниці прекрасної статі, – розповідає заступник командира полку з виховної роботи підполковник Василь Лилак, – практично всі вони – військовослужбовці контрактної служби. Однак десять жінок носять на плечах офіцерські погони. Це наші медики, юристи, фахівці виховних структур. Та є серед них і спеціалісти зв'язку. Наприклад, капітан Наталя Максютя очолює відділ програмування та інформаційного забезпечення, капітан Ганна Семенова – начальниця відділення обміну даними, старший лейтенант Наталя Скалецька – інженер-начальник зміни".

Ці жінки у разі успішного просування по службі мають шанс очолити підрозділ зв'язку, а то й обійняти керівну посаду в управлінні полку. Але наразі це – лише перспективи. Сумнівів, що тендітні плечі витримають навантаження, нема. "Судить самі, – розповідає підполковник Василь Лилак, – минулого року наш полк брав участь у комплексі навчань "Перспектива-2012". Для виконання цього завдання на полігон вийшов найбільший за останні роки підрозділ – 56 зв'язківців і 29 одиниць техніки. Вони розгорнули польовий вузол зв'язку, який працював в полі майже місяць. Наші військовослужбовці забезпечували зв'язком центр управління та оповіщення оперативного командування на рухомих засобах. На навчання вперше за декілька останніх років залучили військово-службовців-жінок. Нарівні з чоловіками двадцять шість тендітних зв'язківців працювали в полі заради виконання завдання. Серед них – начальник апаратної телефонної відділення старший лейтенант Олена Одінцова, старші солдати Іванна Маслиган, Ірина Фіцкі, Лариса Кулак, Марина Максютя. Вони відмінно виконали свою роботу".

Щодня жінки-зв'язківці залучаються до несення бойового чергування. Вони забезпечують зв'язок управління Повітряного командування "Захід" з підпорядкованими військовими частинами та вищими штабами. "Я прийшла служити в полк в 2006 році, – згадує Наталя Женчук, – продовжила військову династію. Мій батько, мама, брат і чоловік – військові. До такого вибору мене ніхто не схиляв, професія обрала свідомо. За місяць самостійно вивчила азбуку Морзе і спустилась під землю на бойове чергування. Перші дні було важко, навіть сигнал зупинки в автобусі нагадував азбуку Морзе. За півроку відчула, що фах опанувала і почуваю себе на чергуванні впевнено. Сприяє результативній роботі і дружна атмосфера в колективі".

А от Оксана Баранова прийшла в частину з авіаційного полку. "Мій батько – авіатор. Тож я з дитинства ба-

чила військові літаки і в 1994 році вирішила стати військовою, – згадує Оксана, – приваблювали романтика та престиж військової служби. Декілька разів через скорочення змінувала місце служби. Не так давно стала зв'язківцем. Спершу було нелегко, навіть іноді плакала. Та зараз можна стверджувати – робота цікава, колектив – бойовий. Одним словом – служити можна".

Василина Матушак призвалася на військову службу лише в 2008 році. "Маю твердий характер, тож змусити мене заплакати важко, – розповідає вона. – Часто жінок лякають заняття з фізичної чи вогневої підготовки. Вважаю, що боятись тренувань не варто. Я прийшла сюди, бо мені завжди подобалась військова служба. Думаю, що в армії надовго".

Не лякають труднощі військової служби і оператора інформаційно-аналітичної групи штабу Стрийського зенітного ракетного полку старшого солдата Аллу Балік. Тут представниці прекрасної статі складають близько 15 відсотків особового складу частини. "Полк у нас бойовий. На озброєнні – зенітні ракетні комплекси "Бук-М1", – розповідає заступник командира полку з виховної роботи підполковник Ігор Шпаргалюк, – працювати на такій техніці жінки, як правило, не наважуються". Алла каже, що знайома з цією частиною з дитинства: "Мій тато тут служив і частенько брав мене з собою у вихідні дні. Все мені тут рідне і близьке. Та за час служби доводилось і змінювати гарнізони. Майже сім років я прослужила у відомому серед зенітників колись п'ятому, а нині третьому дивізіоні Львівського зенітного ракетного полку".

Серед вартових неба він зажив слави найвіддаленішого підрозділу в регіоні. До найближчого населеного пункту – більше десяти кілометрів лісовою дорогою. Дивізіон – це позиції зенітних ракетних комплексів С-300 та декілька двоповерхових будинків для родин військовослужбовців на лісовій галявині.

"Я потрапила в цей підрозділ наприкінці жовтня, – згадує Алла, – на дворі було темно й похмуро, йшов сніг. Думала, що не проживу тут і тижня, а затрималася на сім років. Тут я збагнула, що таке труднощі військової служби. А пізніше зрозуміла – в усьому можна знайти позитив і жити щасливим життям. Дарма, що навколо глухий ліс і паркан, зате діти в безпеці і дихають свіжим повітрям. Ну й що, що до найближчого магазину – десять кілометрів. Зате під ногами – море грибів і ягід. Цивілізація далеко, та тут чоловіки могли швидше просуватись по службі – охочих їхати в ліс небагато".

То що ж знаходять жінки в армії? Перше слово, яке можна почути у відповідь – стабільність і соціальний захист. Грушове забезпечення контрактника зараз замале для чоловіка, однак достатне для жінок. Тут не виженуть з роботи через вагітність і оплатять "лікарняний". Жінка в армії знаходить чесний, доброзичливий і справедливий колектив. А ще – може реалізуватись як фахівець. Також представниці прекрасної статі знаходять в армії цікаву роботу. Захищати свою країну – це однозначно захоплююче. Що втрачають наші жінки у війську? Всі сходяться в одному – військова служба забирає щось дуже цінне у жінки. Це вільний час. На себе його взагалі нема, кажуть красуні в формі. Та й дітей доводиться виховувати й рости в телефонному режимі. А ще в стройовому відділенні однієї військової частини нашу увагу звернули на одну тенденцію. Впродовж терміну дії ще першого контракту жінки-військовослужбовці знаходять чоловіків та народжують перших дітей. Кадровики не романтики, а бюрократи. Інакше б вони сказали – жінки знаходять в армії кохання. І створюють родини.

Владислав Назаркевич.
"Крила України".
Фото автора.

У День захисника Вітчизни

Відкриваючи офіційну частину заходу, командувач Повітряних Сил ЗС України генерал-лейтенант Юрій Байдак усіх присутніх привітав з Днем захисника Вітчизни, зазначаючи при цьому, що саме у цей святковий день ми з вдячністю згадуємо наших славних попередників, всіх тих, хто причетний до захисту

держави, хто віддав своє життя за Батьківщину, і схиляємо голови перед їхньою світлою пам'яттю.

В рамках заходу кращим військовослужбовцям командувач вручив нагороди від Міністра оборони України та начальника Генерального штабу Збройних Сил України. А завершилася урочиста частина святкування

АР КРИМ

Військових випробувачів Державного науково-випробувального центру Збройних Сил України та ветеранів з нагоди Дня захисника Вітчизни вітали голова смт. Приморський Сергій Жалнін та голова селищної жіночої ради Валентина Андрєва.

З піснями та музичними композиціями перед повітряними асами виступили солістка народного хору Марія Пашкурлатова, солістка студії "Сюрприз" Саїде Керімова, вихованці дитячого садка "Море", зарничники 7-ї та 11-ї шкіл, учні Приморської музичної школи.

Директор випробувального центру, заслужений льотчик-випробувач СРСР, Герой України

генерал-майор Юрій Тішков вручив найкращим випробувачам грамоти. Але яке ж свято без соліста у військовій формі! На сцені для гостей та військовослужбовців заспівали майор Олександр Киприянов та підполковник Олександр Шостак. А завершила свято студія східного танцю "Айла Сах" з танцем "Са Іді".

Руслан Семенюк.
Фото Сергія Бебешка.

ХМЕЛЬНИЧЧИНА

В стінах 42-го гарнізонного Будинку офіцерів щорічно відбувається понад півсотні масових культурно-просвітницьких заходів. І кожного разу творчий колектив будинку офіцерів радо зустрічає гостей, які приходять подивитися чудовий концерт та отримати безліч позитивних емоцій. 22 лютого був один з таких днів, коли у великій глядацькій залі зібрались військовослужбовці Старокостянтинівського гарнізону, працівники Збройних Сил, мешканці міста й району, аби гідно відзначити День захисника Вітчизни.

У всі часи захищати рідну землю було справою честі та гідності мужніх людей, дійсних патріотів своєї країни, святим обов'язком кожного громадянина. Тож День захисника Вітчизни – це всенародне свято. У нього славні традиції, за ним стоїть історія, сповнена героїки подвигів, яскравих вчинків. Попри зміну часів і політичних систем, нині 23 лютого, як і десятиліття тому, асоціюється насамперед з мужністю та стійкістю людського характеру, силою духу та відданістю Батьківщині.

І в цей день кращі мистецькі колективи гарнізону та міста були раді дарувати глядачам частинку свого таланту та гарного настрою. Серед них – муніципальний духовий оркестр, хор ветеранів "Подольяни", солістки народного аматорського гурту естрадної пісні "2+3" Ірина Шликова, Ірина Качан, Катерина Аргунова, капітан запасу Олександр Петрук, солістка студії сучасного танцю "Блек Денс Імперіал" 42-го ГБО Анна Свістунова, вихованці хореографічних колективів дитячо-юнацького спортивно-танцювального клубу "Данс Ліцей" 42-го ГБО, дитячого спортивно-танцювального гуртка сучасної гімнастики "Грація". Фінальна пісня "Офіцери" з репертуару Олександра Пономарьова прозвучала у виконанні капітана за-

ВІННИЦЯ

Урочистості з нагоди Дня захисника Вітчизни у Вінниці розпочалися шиккуванням особового складу Командування та церемонією покладання квітів до комплексу "Вшанування пам'яті захисників Вітчизни", після чого перенеслися до 60-будинку офіцерів Повітряних Сил. На заході були присутні керівний склад Повітряних Сил на чолі з командувачем генерал-лейтенантом Юрієм Байдаком, керівники області та міста, представники громадських організацій, силових структур у Вінницькій області, ветерани Збройних Сил України.

концертним виступом та шоу-дефіле артистів Центру військово-

музичного мистецтва Повітряних Сил Збройних Сил України. Слід

додати, що цього ж дня, на території Командування Повітряних Сил Збройних Сил України відбувся День відкритих дверей, тому бажаючі вінничани та гості міста мали змогу відвідати Військово-історичний музей Повітряних Сил – музей авіаційної, ракетної, зенітної ракетної та радіотехнічної техніки під відкритим небом.

ЛЬВІВЩИНА

З нагоди Дня захисника Вітчизни командир окремого полку зв'язку Повітряного командування "Захід" полковник Мирослав Курчак та керівник Західного регіонального представництва Всеукраїнського міжконфесійного релігійно-християнсько-військового братства підполковник запасу Юрій Давидов ініціювали проведення в навчальних закладах Львівщини "Уроків мужності".

Зв'язківці завітали в гості до школярів загальноосвітніх шкіл села Муроване та Ямпіль Пустомитівського району Львівщини. Під час зустрічі офіцери, прапорщики і солдати полку розповіли старшокласникам про бойовий шлях частини та нинішню бойову роботу зв'язківців, умови служби в підрозділах, особливості військової служби за контрактом, відповіли на численні питання учнів. На уроці військової показали фільм про історію та розвиток Повітряних Сил Збройних Сил України і Повітряного командування "Захід" та військ зв'язку.

Один з військовослужбовців полку – солдат Тарас Копитчак, лише недавно завершив навчання в Ямпільській школі. Нині він прийшов в гості до молодших учнів.

– Я четвертий місяць несу службу у війську. Враження добрі. Є що розповісти школярам. Коли дізнався, що виступатиму в рідній школі, трохи розхвилювався. Але побачив, що зустрічають нас тепло, учням наші розповіді дуже цікаві, – поділився хлопець.

Добрі спогади про спільне навчання, посмішки, питання, поради, побажання Тарасові пос-

тійно лунали і під час уроку, і за межами класу.

Уроки мужності пройшли в дружній і теплій атмосфері. Директори шкіл Микола Дума та Андрій Юзич зазначили, що живе спілкування з військовими сприяє вихованню патріотів та захисників Вітчизни. Спільними зусиллями вчителів, військових та громадських організацій на прикладі славних традицій нашої армії можна сформувати в учнів активну життєву позицію, риси гідності та мужності.

Владислав Назаркевич.
"Крила України".

ХАРКІВЩИНА

Понад 300 юнаків і дівчат із числа школярів навчальних закладів Ленінського та Жовтневого районів Харкова відвідали розташування зенітного ракетного полку Повітряного командування "Центр". Захід проведився в рамках позакласного заходу "Уроки мужності" та військово-патріотичного виховання дітей і молоді.

Майбутніх захисників Вітчизни особисто зустрічав заступник командира полку з виховної роботи майор Андрій Мерзлик.

– Наша частина була сформована понад 70 років тому, саме у розпал Великої Вітчизняної війни. За час існування полку тисячі офіцерів та солдатів були нагороджені державними та бойовими нагородами. Тож відчуйте бойовий дух вартівних неба та серйозно подумайте про те, що колись можете змінити нас на бойовому посту, – зазначив у своєму виступі офіцер.

На початку заходу офіцер розповів про основні завдання, покладені на військову частину, а у приміщенні кімнати Бойової слави наочно продемонстрував основні віхи історії частини. Також юні гості поспілкувалися з військовослужбовцями строкової служби, спробували м'якість солдатського ліжка та ознайомилися з розпорядком дня. Окрім цього, школярі спробували на смак солдатської каші у ідеальній військовій частині.

Дмитро Чалий. м. Харків.
Фото автора.

пасу Олександра Петрука як подарунок для усіх, хто гордо несе звання захисника Вітчизни. Концертна програма припала до душі усім – від вкритих сивиною і увінчаних нагородами ветеранів до молоді, яка лише нещодавно одягла військовою форму.

– Дорогі чоловіки, нехай ваша сила та мужність завжди живляться любов'ю та підтримкою близьких і рідних. І після будь-яких "баталій", які часто трапляються у повсякденному мирному житті, вдома на вас завжди чекає затишна гавань. Нехай вам завжди буде кого захищати, але не буде від кого! – звертаючись до представників мужньої професії, наголосила ведуча концерту.

Анастасія Браун.
Фото Сергія Чеплакова.

Природне обдарування – рідкісна річ. Недарма говорять: “талант – від Бога”. Талановита людина рано чи пізно прокладає свій автентичний шлях у великий світ мистецтва. Яскравим прикладом цього є Тарас Шевченко – академік гравюри і видатний поет, Катерина Білокур і Марія Приймаченко, які пробилися через тенета офіційного мистецтва і, врешті-решт, отримали визнання. Схоже доля складається і в художника з Вінниччини Григорія Зорика. Це ім'я нове в устах вітчизняному модерному мистецтві, але більше відоме за кордоном та на його малій батьківщині – в місті Тульчині, де відбулося 19 персональних та колективних виставок авторських творів. Він – митець особливий, бо виховувався на естетиці класичного доробку. Звертаючись до різних тем та сюжетів, Григорій Іванович виробив власний оригінальний стиль. Він малює на пленері природу рідного Поділля. А що може бути прекраснішим за конкретний пейзаж в сучасному урбаністичному світі! Його цікавить історія, культура, народні традиції і звичаї. Мистецький світ Григорія Зорика свідчить про мислячу, зрілу людину, творчу особистість з національним корінням і духовним внутрішнім змістом.

Картини, які сприймаєш серцем

чий школі – кольорові мазки майже непомітні, вони майстерно відтворюють натуру. Стан природи в його пейзажах тихий, ліричний – так само, як у картинах класиків українського живопису С.Васильківського, С.Світославського, П.Левченка. Нічого зайвого в композиції, все сповнене природної величі й краси. Узагальнений досвід пленерних пошуків дав Григорію Зорику вміння глибоко проникати в стан природи в різний час і пору року, точно відображуючи особливості світлоповітряного середовища та глибини простору за допомогою тональних відношень і зміненого відстанню колориту. Показова в цьому відношенні картина “Світанок”, де художник показує краєвид у туманному серпанку. Він доносить до глядача свої почуття, народжені самна-сам з природою. Навіть назви його полотен несуть змістовну й емоційну суть авторського індивідуального світосприйняття. Його рідний край назавжди закарбувався в типових ландшафтах із церковою, річковою, лелеками, кіньми на пасовиську: “Над Бугом рікою...” (2005), “Рідний край” (2008), “Фарби подільського літа”. У його підході до пейзажу відчувається туга за гармонією світу, яка відкрилася Григорію Івановичу в дитинстві, а також за “селем, якого вже немає”.

У його житті не було особливих подій. Народився в селі Кинашів Тульчинського району в родині місцевого коваля. Від батька успадкував “золоті руки”, від матері перейняв любов до літератури та історії. Малював скільки себе пам’ятає, бо народився в мальовничому краю одвічних лісів, високих пагорбів та крутих берегів. Спочатку олівцем на папері, потім освоїв графіку і найскладніше – живопис олійними фарбами. Під час військової служби в Польщі малював стінгазети, картини, робив декоративні розписи. Після армії вступив до студії художників-оформлювачів у Тульчині. Ось і вся художня освіта!

Продовжити навчання Григорію Зорику не судилося, тож набував практичних навичок, працюючи у виробничій майстерні оформлювачем – клуби, школи, дитсадки, музеї, партійні кабінети... У вільний час його тягнуло малювати з натури живописні куточки околиць рідного села. Його частенько бачили з ящиком фарб через плече – етюдником. Так і прозвали земляки Григорія тим незнайомим словом “етюд”. А він і не ображався, бо його дороговказом стали слова художника Захарченка: “Що б тобі не довелося робити, малою постійно, і успіх тебе знайде!” І він малював, бо це було його покликання, цього прагнула його душа. Став самотужки освоювати основи художньої майстерності, що складаються з таких понять, як композиція, світлотінь, перспектива, кольорові співвідношення... Майже щоденна праця на пленері дозволила йому вільно оволодіти рисунком, компоувати сюжет на площині, точно передавати форму пензлем. І попри всі життєві труднощі він таки досяг своєї мети, нині повністю присвятивши себе улюбленій справі – живопису.

Про картини Григорія Івановича писати легко: їх сприймаєш серцем, позитивна енергетика художника не залишає байдужим. У пейзажному жанрі, в якому він найкраще розкрив свій творчий потенціал, у натхнених образах природи звучить лірична сповідь автора, його любов до рідного краю. А мотиви не треба довго шукати – вони поряд, у навколишньому світі. Око художника висвітлює їх, наче радар: березовий гай, зелені луки й пагорби, квітуче поле маків, дорога поміж дерев, річка Сільниця та могутній Буг... У дзеркальних водах “купаються” куці й дерева – “Буг біля Брацлава” (2007), “Затишне місце” (2008), “Тече річка невеличка” (2008).

І просто неперевершені у своїй досконалості такі полотна, як “Теплий сніг” і “Сонцедар” (2006–2007), де художник передав неповторну гру на снігу сонячних відблисків-рефлексів. Для нього буденного в природі не існує. Його палітра не знає кричущих фарб, натомість ніжні переливи кольору підкреслюють спокійний лад пейзажу. Техніка живопису близька академі-

ків у нього яскраві й неповторні у своїх характеристиках.

Серед тем національної історії митця цікавлять величні постаті часів Київської Русі, зокрема князя Володимира та княгині Ольги, козацька минувшина й період визвольної боротьби (“Козацький роз’їзд”, “Під Батогом”, “Богдан Хмельницький”). Історична тема надзвичайно відповідальна, бо в ній концентруються всі жанри, в першу чергу портрет і навіть анімалістичний жанр. Останній найчастіше зустрічається в його пейзажних роботах. Для Григорія Івановича коні є певним атрибутом села, його любов до них відчувається в кожному їх зображенні на лоні природи. Оскільки коні, зрозуміло, не позують художнику, тож рисуюнок тіла тварини має бути вправним і точним. Натурні враження митець синтезує в епічні полотна, продовжуючи традиції анімалістичного жанру, дещо забутого в наш час.

Не обходить Григорій Зорик своєю увагою і традиційний натюрморт, але пише не тільки звичні предмети й квіти. “Скарби лісу” – так назвав він свою серію натюрмортів, у яких в єдиній композиції поєднав щедрі дари природи, випані ним з глибокою шаную до матері-землі.

У своїх подорожах художник як адепт етюду не забуває про пензель і фарби. Він малює те, що пересічний турист зазвичай фотографує – на невеличких етюдах мініатюрним письмом вправно замальовує свої враження від побаченого. Глибокий слід в його душі залишила поїздка на Кубу, як її наслідок, – яскраві “живописні спогади”.

У своїй творчості митець не оминає таких одвічних тем у мистецтві, як біблійні сюжети. Відповідно до духовного змісту його палітра та живописний стиль стають іншими. Узагальнюючи форму, він малює локальними тонами, дає необхідні акценти за допомогою світлотіні. Художня спроможність його свідчить не тільки про високу професійну майстерність, а й знання історії мистецтва різних епох, недарма він називає себе “прерафаелітом”. Йому як зрілому митцю і сильній особистості є чим поділитися з молоддю. З 2010 року Григорій Іванович розпочав викладацьку діяльність в Тульчинському училищі культури на художньо-декоративному відділенні. Оскільки він має власний автентичний стиль, то в майбутньому з його учнів може скластися певна живописна школа.

Вважати Григорія Зорика реалістом чи академістом – не суть важливо. Головним принципом його світогляду є повага до натури, реального предметного світу, на відміну від художників модернізму чи авангарду. Своїми творами він доводить існування потужної альтернативи в розвитку сучасного українського живопису, власне, він є представником ретроспективного напряму, зорієнтованого на досягнення образотворчого мистецтва минулих епох. У напруженому ритмі сьогодення ліричний настрій створених ним полотен і ширість почуттів стали запорукою зростаючої популярності його творчості серед шанувальників прекрасного. Його картини експонуються на багатьох виставках і знаходять постійну прописку в державних музеях і приватних колекціях як в Україні, так і за кордоном. 2007 року Григорій Іванович став лауреатом Міжнародного академічного рейтингу “Золота фортуна”.

Кожною власною персональною виставкою художник щоразу звітує про пройдений життєвий і творчий шлях у служінні мистецтву. Полотна цього митця, українця за духом, як втілення найпотаємніших думок і почуттів свідчать про традиційність, самобутність і вишуканість його таланту.

Завідувач науково-дослідного сектору архівних матеріалів Національного художнього музею України, мистецтвознавець Лариса Амеліна.

Після польоту.
2010 р.

Портрет Юрія Гагаріна.
2011 р.

Перший літальний апарат.
смт. Вороновиця. 2010 р.

ПРОЕКТИ

Ізраїльтяни створять швидкісний безпілотник

Ізраїльська компанія **Urban Aeronautics** розробляє проект швидкісного БПЛА вертикального зльоту й посадки на базі безпілотника **Airmule**, повідомляє **Flightglobal**. Роботи почалися ще 2009-го, коли пройшли перші випробування моделі в аеродинамічній трубі.

Новий варіант вантажного БПЛА матиме 1600-сильний двигун та зможе сягати швидкості понад 465 кілометрів за годину. Військові планують використовувати його як безпечний транспорт для швидкої доставки боєприпасів і продовольства в умовах бойових дій. Апарат одержить два гвинти і горизонтальний стабілізатор. Обидва гвинти розташовані паралельно землі.

ТЕСТИ

Американські аеростати навчилися виявляти балістичні ракети

Raytheon провела випробування аеростата спостереження **JLENS** на здатність виявляти тактичні балістичні ракети. В рамках випробувань бортові системи **JLENS** зуміли виявити чотири із чотирьох тактичних балістичних ракет-мішеней на висхідній фазі польоту. У перспективі американська система може стати компонентом тактичної системи протиракетної оборони.

Під час випробування були здійснені залпові пуски двох тактичних балістичних ракет і два одиночні запуски. Усі ці ракети були виявлені радаром X-діапазону, що входить до складу бортового обладнання **JLENS**. Слід зазначити, що раніше аеростати спостереження вже випробовувалися на здатність виявляти крилаті ракети.

Льотні випробування аеростатів **JLENS** в інтересах Армії США почалися в серпні 2009 року. До складу системи **JLENS** входять два аеростати довжиною 74 метри, радіолокаційне обладнання, системи зв'язку й мобільні стоянки. Аеростати працюють на висоті трьох тисяч метрів і здатні забезпечувати виявлення й супровід крилатих ракет у радіусі 200 кілометрів. Оглядовість системи становить 360 градусів. **JLENS** може перебувати в повітрі майже місяць, після чого аеростат потребує восьмигодинного технічного обслуговування. У перспективі США мають намір створити ціл мережу з нових аеростатів, які стануть частиною мобільної системи протиракетної оборони.

РОЗРОБКИ

Су-25 націлять на "Петріот"

ВПС Росії в 2014 році приймуть на озброєння спеціалізовану версію штурмового літака Су-25, призначену для прориву й поразки систем протиповітряної оборони супротивника, наприклад, зенітних комплексів "Patriot". Як пише газета "Весті", льотні випробування нової версії штурмовика завершаться в травні, після чого розпочнуть його серійне виробництво.

Новий літак одержав спеціальний бортовий комплекс, здатний визначати напрямок випромінювання радарів систем ППО й класифікувати тип джерела. Завдяки такій системі пілот знатиме, під опромінення якої РЛС він потрапив – оглядового чи наведення. Після класифікації дже-

рела випромінювання літак зможе поставити активні або пасивні радіоелектронні перешкоди.

Крім того, на штурмовик установлені системи виявлення лазерного й інфрачервоного опромінення та системи протидії ракетним атакам, включаючи обладнання постановки теплової за-

віси в декількох діапазонах. Постановка різних типів перешкод повністю автоматизована завдяки бортовому комп'ютеру, що аналізує дані від різних сенсорів. Новий літак зможе діяти як самостійно, так і супроводжувати групи звичайних штурмових літаків або бомбардувальників.

В РАМКАХ ВИСТАВКИ

Lockheed Martin показала нову ракету для F-35

Американська компанія Lockheed Martin показала на виставці Air Warfare Symposium у Флориді нову керовану ракету Cuda класу "повітря-повітря" середнього радіуса дії. Як повідомляють у компанії, ракета оснащена багаторежимною голівкою наведення й створюється спеціально для винищувачів п'ятого покоління F-22 Raptor і F-35 Lightning II.

Нова ракета буде відносно дешевою й зможе ефективно знищувати повітряні об'єкти супротивника за межами видимості. Використовувати **Cuda** пропонується для знищення бойових літаків, БПЛА та вертольотів. Ракета здатна виконувати різкі маневри з більшими переваженнями й, крім повітряних об'єктів, вражати наземні й надводні цілі.

КОНТРАКТИ

На F-22 чекає чергова модернізація

Командування ВПС США уклало контракт з Lockheed Martin на модернізацію винищувачів F-22 Raptor. Сума угоди склала 6,9 мільярда доларів. Нова угода передбачає послідовну модернізацію бойових літаків до версії Increment 3.1, а пізніше Increment 3.2A і Increment 3.2B. За умовами контракту, усі роботи повинні завершитися до 20 березня 2023 року.

У рамках модернізації F-22 до версії Increment 3.1, яка вже здійснюється компанією Lockheed Martin, літаки повинні одержати покращену РЛС, яка дозволить вести картографування місцевості, самостійно виявляти наземні цілі й наводити на них озброєння. Крім того, номенклатура озброєнь винищувача поповниться вісьма авіаційними бомбами SDB калібру 250 фунтів (113 кілограмів).

В 2014 році почнеться модернізація винищувачів до рівня Increment 3.2A. На літак встановлять нову станцію РЕБ, а також покращену систему розпізнавання цілей. Починаючи з 2017 року, F-22 модернізують за програмою Increment 3.2B. Вона припускає оснащення літаків удосконаленими системами навігації й радіоелектронної протидії. Крім того, літаку оновлять програмне забезпечення та навчать його працювати з іншим озброєнням. Загалом, починаючи з 2012 року, ВПС США витратять на модернізацію F-22 до 16 мільярдів доларів протягом декількох років.

ВИПРОБУВАННЯ

Су-35С перевіряють "собачим боєм"

Фахівці Льотно-дослідного інституту імені Громова, що у підмосковному Жуковському, приступили до випробування нового винищувача Су-35С на здатність вести надманеврений близький повітряний бій як його нерідко називають, "собачий бій". Ці випробування протривають близько півтора року. Наприкінці 2012-го ЛДІ імені Громова одержав п'ять новітніх винищувачів. Близький бій льотчики-випробувачі відпрацюватимуть в парах, ланках і індивідуально.

Результати випробувань згодом ляжуть в основу курсу бойової підготовки льотчиків-винищувачів для літаків цього типу. Надманеврений близький бій на винищувачах типу Су-35С значно відрізняється від подібного бою на інших типах бойових літаків. Справа в тому, що на нових винищувачах, а також на Су-30СМ встановлені двигуни із всеракурсним управлінням вектором тяги, завдяки чому стає можли-

вим виконання складних маневрів, не доступних для літаків Су-27. Су-35С, зокрема, здатний маневрувати на гранично малих швидкостях, наприклад, в 150-200 кілометрів за годину.

У ході випробувань Су-35С пройде перевірку за трьома напрямками – надманеврений бій, застосування озброєння (включаючи ракети близького й середнього радіусів дії й відхилення від вогню супротивника, включаючи про-

тиракетний маневр), боротьба з маловисотними низькошвидкісними цілями типу вертольотів або безпілотних літальних апаратів. За словами льотчика, що брав участь у випробуваннях Су-35С, від влучення ракети з радіолокаційною голівкою самонаведення можуть урятувати тільки засоби радіоелектронного придушення. Однак при наявності на літаку керованого вектора тяги пілот може різко скинути швидкість на малій висоті, і тоді в нього з'явиться шанс ухилитися від ракети, оскільки її голівка самонаведення потенційно може втратити ціль.

Раніше повідомлялося, що державні спільні випробування винищувача Су-35С завершаться в 2015 році. Наприкінці 2012 року завершився перший етап держвипробувань літака, за підсумками яких був виданий попередній висновок про відповідність Су-35С льотно-технічним характеристикам. Завдяки цьому висновку "Сухой" одержав право представляти винищувачі до стро-

ювних частин ВПС Росії.

Під час льотних випробувань Су-35С зміг досягти швидкості біля землі в 1,4 тисячі кілометрів у годину, а на висоті – 2,5 тисячі. Гранична висота польоту літака склала 19 тисяч метрів, а дальність виявлення цілей у режимі "повітря-повітря" – понад 400 кілометрів. Дальність польоту Су-35С становить майже три з половиною тисячі кілометрів, а бойовий радіус – 1,6 тисячі кілометрів. Винищувач оснащений 30-міліметровою гарматою й дванадцятьма точками підвіски для ракет і бомб загальною масою до восьми тонн.

Очікується, що в 2013 році "Сухой" передасть ВПС Росії 12 винищувачів Су-35С. У цілому до кінця 2015 року військовим за контрактом від 2009 року планується поставити 48 таких винищувачів, після чого Міноборони Росії має намір підписати угоду на поставку ще 48 Су-35С. Нові винищувачі одержить і пілотажна група ВПС Росії "Російськi витязі".

РОЗСЛІДУВАННЯ

Україна з'ясує причину відмови джерела потужності при пуску "Зеніт"

Конструкторське бюро "Південне" з'ясує причину відмови бортового джерела потужності українського виробництва під час пуску ракети-носія "Зеніт", повідомив РІА "Новості" головний науковий співробітник КБ "Південне" Юрій Мошненко.

СПІВПРАЦЯ

Росія і Франція створять спільне підприємство з виробництва супутників

Російська компанія "Інформаційні супутникові системи" ("ІДС") підписала з французькою компанією Thales Alenia Space (TAS) угоду про створення спільного підприємства з розробки та виробництва супутникових систем. Як повідомляє "Інтерфакс", договір підписано в Кремлі за підсумками переговорів президентів Росії і Франції – Володимира Путіна і Франсуа Олланда.

Ще одна угода – про спільне використання технологій – в Кремлі підписала російська ракетно-космічна корпорація (РКК) "Енергія" і французька Astrium (дочка EADS-Astrium). У 2011 році сторони завізували угоду про стратегічне партнерство, а потім домовилися про створення спільного підприємства з виробництва сучасних супутників зв'язку та дистанційного зондування Землі. Установчі документи щодо створення СП сторони підписали в

грудні 2012 року.

За словами глави "ІДС" Миколи Тестоедова, створення спільного підприємства дозволить реалізувати будь-які проекти. "Головним його завданням є не продаж супутників на російському або зарубіжних ринках, а виготовлення в Росії тих складових корисного навантаження, які сьогодні у нас в країні не виробляються. Це не безкорислива допомога Заходу. У нас є нормальна часткова фінансова участь", – заявив Тестоедов.

ПЕРСПЕКТИВА НАСА

НАСА випробує "Оріон" в польоті у 2014 році

Перший випробувальний політ нового американського корабля Оріон, на якому НАСА планує відправляти астронавтів у далекий космос, в тому числі на Марс, намічений на вересень 2014 року. Про це йдеться в повідомленні, поширеному американським космічним відомством.

Під час першого польоту Оріон віддаляться від Землі на відстань близько 6 тисяч кілометрів – в 15 разів далі ніж Міжнародна космічна станція (МКС). При поверненні він буде входити в щільні шари атмосфери зі швидкістю майже 32 тис. км на годину, а температура на його поверхні перевищить 1000 градусів за Цельсієм, передає ІТАР-ТАРС.

В ході випробувань інженери НАСА планують протестувати теплоізоляційне покриття "Оріона" та інші системи капсули.

Представник "Південного" нагадав, що конструкторське бюро вже повідомляло про попередні причини – ймовірно відмову бортового джерела потужності, виготовленого на Україні. "Тиждень-два тому ми дали інформацію в усі інформаційні агентства про те, що найбільш імовірною причиною є відмова бортового джерела потужності. Агрегат розроблений, спроектований КБ "Південне" і виготовляється "Південмаш". Але чому цей агрегат відмовив, будемо з'ясовувати: з внутрішніх причин, через зовнішні причини. Ми продовжуємо працювати", – сказав Мошненко, відзначивши, що конструктори ставили до відома про це ракетно-космічну корпорацію "Енергія".

Він відзначив також, що українська сторона буде не тільки з'ясовувати причину, але і має намір усунути її. "Остаточних висновків немає, ми продовжуємо працювати, наше завдання – з'ясувати причину, усунути її і далі проводити випробування", – ска-

зав представник бюро.

Нагадаємо, що збитки страхової компанії СОГАЗ через невдалий старт ракети "Зеніт" на початку лютого 2013 оцінені приблизно в 500 тисяч доларів, сказав журналіст заглави страховика Микола Галушин.

"Цей ризик ми взяли в перестраховання з міжнародного ринку", – сказав Галушин.

Ракетно-космічна корпорація (РКК) "Енергія" не відмовиться від співпраці з підприємствами космічної галузі України щодо ракет-носіїв типу "Зеніт" через односторонню відмову бортового джерела потужності, заявив РІА "Новості" глава РКК Віталій Лопота.

"Відмова бортового джерела потужності сталася вперше. При цьому успішно пройшло близько 80 пусків "Зеніту" з даним типом бортового джерела потужності. Причина виявлена і локалізована, розроблено заходи щодо додаткових перевірок. Всі фахівці в Дніпропетровську зараз зайняті усуненням проблеми", – запев-

нив Лопота.

За його словами, в будь-якому випадку РКК "Енергія" не відмовиться від використання "Зенітів". "Це ракета, рівної якій у світі просто немає. Сумнівів у її подальшому використанні у нас також немає і не було", – сказав Лопота. Він додав, що пусковий морський комплекс, ракета "Зеніт 3SL" і розгінний блок ДМ, – це перевірені засоби виведення, що поєднують в собі кращі технології ракетобудування останніх десятиліть.

У той же час, інтерес до придбання ексклюзивного плавучого космодрому вже виявляють зарубіжні замовники. Як повідомив РІА "Новості" джерело, близьке до переговорного процесу, вже як мінімум, дві організації, одна з яких – найбільша американська ракетно-космічна корпорація Lockheed Martin, а інша – українська компанія, висловили зацікавленість в обговоренні можливості покупки "Морського старту" у РКК "Енергія".

ПРИВАТНИЙ КОСМОС

Політ до МКС корабля конкурентів SpaceX запланований на початок літа

Перший тестовий політ ракети-носія Antares запланований на початок квітня, перший демонстраційний політ з кораблем Cygnus ("Лебідь") – на початок літа, повідомив журналістам директор програми МКС в НАСА Майкл Саффредені.

Наприкінці лютого компанія Orbital Sciences успішно завершила випробування двигунів ракети і почала підготовку до першого випробувального пуску.

"Тестовий запуск ракети, наскільки я знаю, попередньо запланований на початок квітня, демонстраційний польоти – на початок літа", – сказав Саффредені на прес-конференції в НАСА, передає РІА "Новості".

КОСМОТУРИЗМ

Канадські туристичні компанії будуть продавати путівки в космос

Дві канадські туристичні компанії з елітного сегмента ринку туристичних послуг додали космос до списку своїх найекзотичніших місць.

Компанії Adventure Travel Company (Торонто), і Uniktour (Монреаль), будуть пропонувати всім бажаючим польоти на суборбітальному космічному апараті Lунх, який в даний час розробляється авіакомпанією XCOR Aerospace.

Ці компанії пропонують персональні сафари та інші послуги такого роду для заможних клієнтів, виконують роль агентів для компанії Space Exploration Corp. (SXC). Датська маркетингова фірма продає квитки на Lунх, діючи

від імені XCOR.

"Канада – країна, в якій люди люблять космос, і багато хто тут може собі дозволити віддати 95000 доларів за квиток, – сказав торговий представник компанії SXC Рейнард Спронк. – Космос стає набагато дешевшим,

ніж він був раніше".

XCOR збирається відправити перших туристів на космічному літаку Lунх вже до кінця цього року і потім пропонувати регулярні суборбітальні польоти на висоту в 100 км, починаючи з 2014 р., передає AstroNews.

Це чемпіони нинішньої першості – колектив спортивного товариства “Спартак”. Їм можна пробачити не лише тому, що вони переможці, а тому, що більшість із них, мабуть, у війську не служила. Однак це не завадило їм у запеклій боротьбі перемогти шістьку сильних, підготовлених військових команд з різних куточків держави.

Здається, найскладнішим і надзвичайно напруженим для спартаківців видався фінальний поєдинок, де вони лише у серії післяматчевих пенальті вирвали перемогу в команди Національного університету оборони України.

Змагання проходили протягом трьох днів з 26 по 28 лютого на навчально-спортивній базі Повітряних Сил. У фіналі зійшлися переможці півфінальних поєдинків – команда Національного університету оборони України і вінницького “Спартака”. Основний час так і не виявив сильнішого: нічия – 0:0. Вже у серії пенальті фортуна була на боці “Спартака” – 3:2.

Відтак, Кубок газети “Крила України” принаймні на рік змінив харківську прописку на вінницьку.

У втішному фіналі за третє місце п’єдесталу команда ХУПС, програючи по ходу матчу суперникам із Командування ПС – 0:2, змогла мобілізуватись і перебігати своїх візаві. У підсумку, перемога із більш ніж переконливим рахунком – 9:4.

Переможець і призери першості отримали також малі кубки від Вінницької спортивної громадської організації “Обласна федерація футболу” і дипломи від командувача Повітряних Сил ЗС України.

Спільним рішенням суддівської колегії у різних номінаціях визначено п’ять кращих гравців турніру. Це підполковник Віталій Кирпенко (ХУПС), прапорщик Володимир Жегістовський (ПвК “Захід”), Володимир Яремко (СТ “Спартак”), майор запасу Олександр Стефанцишин (Командування ПС), майор Василь Байдала (НУОУ). Вони отримали від обласної федерації футболу призи, цінні подарунки та іменні грамоти від командувача Повітряних Сил.

Не забули відзначити і найактивнішого вболівальника. Мабуть, без його гучної підтримки гра здавалася б не такою захоплюючою і видовищною.

– Як ветеран спорту, я щиро вітаю усіх учасників змагань, – каже найактивніший вболівальник турніру ветеран Збройних Сил Олександр Солтан. – Вважаю, що турнір був організований на високому рівні. На мою думку, треба відродити аналогічні турніри з інших видів спорту: волейболу, легкої атлетики, тенісу. Це сприятиме популяризації фізичної підготовки в Збройних Силах та залученню військовослужбовців до здорового способу життя.

Під завісу урочистого закриття змагань

“Ідуть не в ногу, та за ними перемога...”

Так пожурав один з організаторів Відкритої першості Повітряних Сил з футзалу на Кубок Друкованого органу Міністерства оборони України “Крила України”. Адже під час традиційного урочистого маршу на церемоніях відкриття та закриття змагань спортсмени демонструють і свою стройову виправку. Під команду капітанів: “Струнко! Рівняння ліворуч!”, учасники проходять стройовим кроком повз організаторів та старших начальників. І лише одна команда відрізнялася від інших у цьому відношенні.

свіжоспечені чемпіони прийняли командне рішення віддати перехідний Кубок 2013 року на зберігання командувачу Повітряних Сил Збройних Сил України генерал-лейтенанту Юрію Байдаку і урочисто, під оплески усіх команд-учасників змагань, партнерів, почесних гостей турніру і глядачів, передали його першому заступнику командувача генерал-майору Сергію Дроздову.

За попередні сім років головним призом змагань – перехідним Кубком газети “Крила України”, володіли чотири різні команди. Першими чемпіонами у 2006 році стала команда офіцерів редакції газети

“Крила України”. Тричі звання чемпіона вдавалося підтвердити команді Харківського університету Повітряних Сил (2007, 2008 і 2012 роки), двічі – команді спортивного товариства “Динамо” (2009 і 2010 роки). У 2011 році трофеем володіла команда авіаторів Житомирського гарнізону. Тепер чинним володарем перехідного Кубка вперше стає команда спортивного товариства “Спартак”. Тому у військових команд є рівно рік часу, аби проаналізувати помилки і здобути Кубок у восьмій першості.

**Юрій Ігнат.
“Крила України”.
Фото автора.**

На тенісних кортах

Протягом лютого на тенісних кортах Навчально-спортивної бази та Спортивно-оздоровчого комплексу Повітряних Сил Збройних Сил України проходив традиційний турнір на першість Вінницького гарнізону з тенісу присвячений Дню захисника Вітчизни.

Як і минулого року, змагалися військовослужбовці, працівники та ветерани Збройних Сил України в одиночному та парному розрядах. Понад 40 учасників від 27 до 72 років взяли участь у чотирьох відбіркових групах. Вболівальники змогли побачити яскраву гру як юних, так і сивочолих тенісистів: від лейтенанта – до генерала. Серед учасників змагань є неодноразові чемпіони та призери першості м. Вінниці, Збройних Сил України та міжнародних тенісних турнірів, тому боротьба у відбіркових групах виявилась запеклою.

– Організовуючи турнір, ми ставили за мету популяризацію тенісу серед військовослужбовців, працівників та ветеранів Збройних Сил України, – розповідає організатор відкритого тенісного турніру полковник запасу Олександр Солтан. – У безкомпромісній боротьбі спортсмени значно підвищили свою спортивну майстерність, а суддівська колегія визначила кращих тенісистів гарнізону в одиночному та парному розрядах. Хоча відзначити, що кількість прихильників цього олімпійського виду спорту у війську зрос-

тає з кожним днем. Сподіваюся, що наступного року цей турнір збере ще більше любителів тенісу, а його учасники знову братимуть участь у престижних змаганнях Збройних Сил України і міжнародних турнірах, – резюмував Олександр Солтан.

Тож в одиночному розряді змагання перше місце виборов полковник запасу Владислав Гладчук, другу сходинку п’єдесталу посів полковник запасу Сергій Хлебнов, а замкає трійку призерів полковник запасу Олександр Солтан, який заслужено здобув бронзу.

Переможців та призерів турніру нагородили грамотами, медалями та цінними подарунками від спонсорів та Командування Повітряних Сил Збройних Сил України.

Відкриті першість Вінницького гарнізону з тенісу планують проводити щороку у лютому і на початку грудня. Змагання присвячуватимуть професійним святкам – Дню захисника Вітчизни і Дню Збройних Сил України.

**Владислав Дем’яненко.
Фото автора.**

Комора здоров'я

Селера – це дивовижна рослина. Відвіку вона вважається коморою здоров'я, адже містить багато важливих мінеральних речовин, таких як калій, цинк, кальцій, залізо, фосфор, магній, вітамін С, вітаміни групи В, РР, Е і провітамін А.

Ще Гіппократ рекомендував цей овоч як засіб лікування від різних хвороб. Селера має очищуючу, омолоджуючу і загальнозміцнюючу дію. Збільшує розумову і фізичну активність, а також підсилює загальний тонус організму, зміцнює серце і судини, дуже корисна для суглобів. Має сечогінну дію, регулює артеріальний тиск, зміцнює імунітет. Рекомендується людям, схильним до депресій і які знаходяться в стані постійного стресу. Цікавий факт: вважається, що регу-

У відкритий ґрунт розсаду селери висаджують у другій половині травня. Ця культура досить холодостійка, розсада витримує заморозки до -5 °С. Однак довга холодна погода в травні (нижче +10 °С) може призвести до утворення цвєтухи в перший рік життя (селера – дворічник). Тоді ні хороших черешків, ні тим більше коренеплодів отримати не вдасться. Оптимальна температура для росту і розвитку селери 18-22 °С.

Ця культура віддає перевагу легким, супіщаним, пухким і родючим ґрунтам. Кращі попередники – капуста, томати, бобові, огірки і картопля. Не можна садити селеру на грядки, де перед цим росли інші зонтичні: морква, петрушка, пастернак, кріп.

Ґрунт готують з осені: перекопують на глибину 20-30 см, вносять 3-4 кг перегною або компосту і 20-30 г подвійного суперфосфату на 1 кв.м, а навесні – 30-40 г комплексного мінерального добрива.

Розсаду висаджують на відстані приблизно 10 см з міжряддями 40-50 см.

Селера – дуже вологолюбна культура, тому поливи повинні бути регулярними і рясними (до 5 л на 1 кв.м). Землю навколо рихлять і прополують.

У міру зростання посадки проріджують, видаляючи найбільш слабкі рослини. Остаточна відстань між рослинами повинна бути 15-20 см для листової і черешкової селери і 25-40 см

Селера – цінна пряно-ароматична рослина, що містить чимало вітамінів, а також важливих для харчування кислот і солей. У ній багато калію, каротину, ефірних олій. І що цікаво: вся селера придатна для їжі – і листя, і стебла, й корені. Тож якщо додавати її до салатів та інших страв, користь для здоров'я буде неоціненною

лярне вживання в їжу кореня селери посилює потенцію, його вважають природним афродизіаком. Благотворно впливає на шкіру, волосся і нігті та здатний сповільнювати процеси старіння.

Додана селера в їжу сприяє кращому виробленню шлункового соку, допомагає засвоїти білки, запобігає скученню газів.

Але не всі люблять цю рослину через її специфічний запах і смак. Отже, їсти можна все: корінь найчастіше вариться або запікається, стебла вживають в сирому вигляді, або їх варять, або смажать, листя – використовують як зелень, насіння – в приправах. Стебла селери містять велику кількість солі. Тому їх можна використовувати замість неї.

Наявність в селері органічної глутамінової кислоти дозволяє використовувати її в кулінарії як нешкідливий підсилювач смаку і запаху.

Окрім того, як запевняють учені, селера – це натуральний спалювач жиру. Має "негативну калорійність", тобто при її вживанні організм одержує калорій менше, ніж витрачає на засвоєння.

Наприклад, можна приготувати суп із селери, рецепт якого розробили американські хірурги для того, щоб за допомогою цієї страви огрядні пацієнти могли перед операцією скинути зайву вагу. Для його приготування необхідно взяти 400 г стебел селери, 6 середніх цибулин, 500 г капусти, 3 свіжих або консервованих помідора, 2 стручки зеленого солодкого перецю, чорний мелений перець, сіль, 3 літри води. Овочі вимити, обсушити, очистити, дрібно нарізати. Залити водою, посолити і поперчити на смак. Поставити посуд на сильний вогонь, довести суп до кипіння і кип'ятити протягом 10 хвилин. Потім зменшити вогонь і варити суп, поки всі овочі не стануть м'якими.

А ось ще рецепт салату, дуже актуального для боротьби з авітамінозом. Беремо 300 гр кореня селери і стільки ж моркви, 150 гр кисло-солодких яблук, для приправи чорний мелений перець. Для заправки – рослинна олія, сік лимона, сіль. Яблука, селеру і моркву дрібно нарізаємо,

додаємо заправку, все акуратно перемішуємо і притрушуємо чорним перцем. Для приготування заправки змішуємо дві частини рослинної олії з однією частиною свіжовичавленого лимонного соку, додаємо сіль, заправка готова.

То ж як вирощується цей овоч?

Дрібне насіння цієї культури, як розповідає www.ovochi.in, не закладають в ґрунт, адже проростають вони на світлі, їх лише злегка притискують до поверхні. Ємності з посівами накривають склом або поліетилено-

Протипоказань до вживання селери в спеціалізованій літературі майже немає, тому застереження може бути лише індивідуальне несприйняття цього овочу. Однак тим, хто страждає на виразку шлунка й дванадцятипалої кишки з підвищеною кислотністю, нефрит, гепатит, не слід споживати селеру у великих кількостях. Також не рекомендується вагітним та матерям-годувальницям.

вою плівкою і ставлять у тепле місце (20-25 °С).

Проростає селера повільно: сходи з'являються через 10-20 днів. Увесь цей час земля повинна бути постійно вологою, її або обприскують, або поливають через піддон.

Після появи сходів ємність поміщають в прохолодне місце (14-16 °С). При утворенні двох-трьох листочків сіянці проріджують або пікують, висаджуючи у ящики на відстані 4-5 см. Розсаду поливають в міру необхідності і підгодовують комплексним добривом.

(залежно від сорту) для кореневої.

Підгодовують два рази за сезон: через два тижні після висадки і три тижні потім. У підгодівлях кореневої селери повинен переважає калій, а листової – азот і калій у рівних співвідношеннях.

Черешкову селеру вибілюють. Для цього черешки підгортають землею за 2-3 тижні до збирання. У результаті черешки стають не тільки світлішими, але і набагато смачнішими.

Зелень листової селери зрізають у міру необхідності. Восени перед заморозками її зрізають повністю, заморозжують або сушать. Черешкову починають прибирати у вересні. Коренеплоди викопають спочатку вибірково, починаючи з вересня, а в жовтні повністю. Зелень обрізають, а бульби зберігають при температурі 2-5 °С.

Викопані коренеплоди селери можна посадити у контейнери і вирощувати зелень протягом усієї зими.

Батьки самі купують шкідливі для дітей продукти

Ми всі хочемо жити як у Європі, при цьому нічого не змінюючи в своїй поведінці та діях. Так, у Європі виробники продуктів не просто указують на упаковці наявність шкідливих фарбників, а ще і попереджають про них додатковим спеціальним написом. Адже ці речовини дуже шкідливі, тому що вони викликають гіперактивність у наших і без того напружених непосид.

Перепади настрою, неадекватна поведінка, непосидючість, примхливість, напади агресії – це все ознаки гіперактивності дитини. Такій дитині важко вчитися в школі. Іноді здається, що вона не слухає вчителя. Постійно відволікається на що завгодно – то на вигляд з вікна, то на однокласника, то на ручку, що впала у когось. Про таких дітей говорять "ні хвилини не сидить на місці" або ще красномовніше – "кручений".

До підліткового віку стан проходить, але неухважність і проблеми з навчанням залишаються. До речі, у 15-20% дорослих людей синдром зберігається. Тому, маючи під рукою список шкідливих консервантів, ви зможете захистити дитину від продуктів, в яких вони містяться. Звичайно, це не просто, адже навколо стільки спокус у привабливих упаковках. Так хоч би понизьте їх споживання. До речі, ряд дослідників вважає, що їжа з високим вмістом рафінованого цукру також збільшує гіперактивність і агресивну поведінку.

Ось до чого призводять так звані "ешки".

Вітчизняні виробники також не приховують всі ці "Е", позначаючи, що вони входять до складу солодоців. Проте, як розповідає УНІАН-Здоров'я своїм читачам, не поспішають додатково публікувати відповідні попередження. Причому це стосується і крупних транснаціональних виробників, які продають таку ж продукцію і на ринку ЄС.

Звичайно ж, в Україні і дослідження про негативний вплив цих фарбників не проводилися. Зате чотири роки тому вони були зроблені вченими Саутгемптона у Великобританії. Ось тоді державні експерти забили на сполох, тому що був доведений зв'язок між шістьма харчовими фарбниками і гіперактивністю у деяких дітей. Європейським експертам довелося боротися два роки, але документ, що зобов'язує робити попереджувальні написи про шкідливість "ешок", все-таки був прийнятий і почав діяти з 20 червня 2010 року. На етикетках указується назва і номер фарбника, зокрема Е-102, Е-104, Е-110, Е-122, Е-124, Е-129, а також те, що він "може мати негативну дію на активність і увагу дітей".

Тартазином, наприклад, підфарбовують "Тархун", який продається під марками "Бон Буассон", "Lemo", "Росинка" і "Біола". Соковий напої "Сіцилійський червоний апельсин" від "Сандори" і "Джаффи" мають відповідний колір завдяки "чарівному червоному". "Ешки", які збуджують дітей, є в "Мультифруктовому Бризі", в напої зі смаком лайма від "Оболоні". Шедро використовує їх для забарвлення цукерок торгова марка "Повна чаша".

Але, мабуть, більше всіх вирізнялася російська компанія "Марс", що напхала в дитячі драже M&Ms з арахісом всі шість шкідливих фарбників! Перевіряйте на небезпечні "Е" міні-тортики "BisKont", круасанчики від "Дольче Віта", рулети "7 days". Пара жовтих і шкідливих є і в смачному (тут нічого не скажеш) "Київському торті" від Київського булочно-кондитерського комбінату.

Крім гіперактивності, фарбники можуть викликати і алергію. І тут винні самі батьки: вони купують дітям солодоці в той час, коли на сумлінність виробників розраховувати не доводиться. Чим простіше їжа, тим краще для дитини.

Сторінку підготувала Оксана Уретій.

ЗАСНОВНИК:
МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
Свідоцтво про державну реєстрацію
видання: КВ 17301-6071ПР від 17.12.2010 р.
Передплатний індекс 22242.
Газета видається з 27.08.1999 р.
ВІДДРУКОВАНО У
ТОВ "Прес Корпорейшн Лімітед".
м.Вінниця, вул. Чехова, 12 А,
тел. (0432) 55-63-97

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція може публікувати матеріали в порядку обговорення, не поділяючи точки зору авторів. Автор несе персональну відповідальність за достовірність фактів.
Листування з авторами ведеться лише на сторінках газети. При передруку посилання на "Крила України" обов'язкове.

КОНТАКТИ:
✉ 21007 м. Вінниця,
вул. Червоноармійська, 105
тел: 067-587-02-96,
0432-59-62-26,
факс: 0432-59-60-48
Електронна адреса:
krula_ukr@ps.mil.gov.ua
krula_ukr@ukr.net

Дизайн та верстка:
С. Клименко, Н. Ярмілко.
Літературний редактор: **О. Уретій.**
Черговий по номеру: **О. Олехнович.**
Перший редактор
Сергій Свенцицький.
Тир. 5260 (на місяць) Зам. №132208.
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
М. ПОПЛАВСЬКИЙ

Кросворд:

Польський письменник

Велика хижа морська риба

Марка літака

Штат США

Вид мистецтва

Вчитель Страдіварі

Американський пластун чи піонер

Віконниця-прилавок у крамниці

Ріка в Росії

М'який, легкий метал

Королева з роману А.Дюма

Жіноче ім'я (зменш.)

Біблійний праведник

Сибірська ріка

Свійська тварина

Великий вечір із танцями

Верхній жіночий теплий одяг

Найбільша ріка у світі

Кавказький горець

Ірландська терористична організація

Примітивне зброя для оранки

Крок у танці

Марка сигарет

Велика ріка в Індії

Місто у Франції

Культові місця у тюркських народів

Річка в Росії

Російський політик

Праматір

Башта

Повалений рад. військ.-ми афганськ. лідер

Одна з найбільших у світі заліз. магістралей

Горицвіт

Марка вертольота

Чоловіче ім'я

Озеро в Туреччині

Стародавній "бронезит"

Місто в Іраку

Марка літака

Кормова частина палуби корабля

Східна настільна гра

Український БПЛА

Кімната на кораблі

Комаха-шкідник

ЦІКАВО

311 українських вишів опинилися у світовому рейтингу університетів

Дослідницька група Cybermetrics Lab опублікувала черговий рейтинг університетів світу за показником їх присутності в мережі Інтернет. Серед 12 тисяч вишів є 311 українських. Про це повідомляє Освіта.ua.

Найкращий результат серед українських університетів отримала Київська політехніка. Цьогоріч замість 957 місця, отриманого у лютому 2012 року, він отримав 510 місце у загальній таблиці університетів світу.

Значний прогрес протягом року також продемонстрував КНУ ім. Шевченка, який посів 704 позицію рейтингу (1934 місце у лютому 2012 року).

Також, у порівнянні з минулорічним рейтингом, значно покращили свої місця Донецький національний технічний університет, Харківський національний університет ім. Каразіна та Сумський державний університет.

Варто також зазначити, що у 2012 році більшість українських вищих навчальних закладів, які входять до верхньої частини рейтингу, покращили свої позиції.

Незважаючи на те, що українські університети досі не є лідерами світового рейтингу. Однак вперше п'ять вітчизняних університетів, зокрема столичні НТУУ КПІ та КНУ Шевченка, а також регіональні Донецький національний технічний університет, Харківський національний університет ім. Каразіна та Національний університет "Львівська політехніка" увійшли до топ-100 кращих вищих навчальних закладів країн Східної Європи (Central & Eastern Europe).

В процесі складання Webometrics Ranking of World's Universities розробниками враховується кількість проіндексованих пошуковими системами сторінок сайту вищого навчального закладу, зовнішні посилання на нього, цитованість ресурсу, а також кількість завантажених на сайт файлів. Іншими словами, оцінюється змістовна та інформаційна складові веб-сайту навчального закладу. Разом з тим показники відвідуваності сайтів та їх дизайн до уваги не бралися.

Організатори Webometrics зазначають, що метою рейтингу є стимулювання веб-присутності навчальних закладів і студентів. У разі, якщо веб-діяльність закладу є нижчою, ніж академічні успіхи, організатори рекомендують переглянути власну політику та орієнтуватися на збільшення обсягу та якості електронних публікацій.

Зазначимо, традиційно лідерами є університети США – 61 університет у Top-100 світового рейтингу Webometrics. Велика Британія, Канада та Китай мають по 5 представників. До першої сотні університетів також увійшли чеський Карлов університет та російський університет ім. Ломоносова.

Рейтинг складений дослідницькою групою Cybermetrics Lab при найбільшому в Іспанії дослідницькому центрі Consejo Superior de Investigaciones Cientificas (Вища рада з наукових досліджень).

ВІДПОВІДІ НА СКАНВОРД У № 8

Сканворд:

РЕДИАНШ
ГСАЯНИ
ИТЮНИМК
ІГЛАБШЕРМАН
СААБШЕРМАН
ІПРАЛА
АВДЕМ
ВОЯЖМ
АБРАМС
КЛЕН
РАМАС
ЕАТРОУДОК
МДНІКРЕДНУВПО
КАНКА
АЗАУ
КИНРІ
КВАГАМОТ
САНИАЙ

СУДОКУ

3	5		7		
8		5			9
	6	4	2		
	8	1		5	3
6					8
3	1		8	7	
		1	5	4	
	7		3		5
		6		3	2

АВТОДРОМ

До Женевы Peugeot готує новий кросвер

Компанія Peugeot розмістила у мережі Інтернет інформацію про компактний кросвер 2008, побудований на базі хетчбека 208. Світова прем'єра моделі пройде на Женевському автосалоні в березні, а його європейські продажі стартують на початку літа.

Габаритна довжина й ширина новинки складають 4,16 і 1,74 метра відповідно. Це на 20 і 5 сантиметрів довше й ширше 208-го, а розмір колісної бази й величина дорожнього просвіту дорівнюють 2,54 метра й 16 сантиметрам. Об'єм багажника традиційно для автомобілів подібного класу невеликий і складає всього 360 літрів. Втім, якщо вже надто допече перевезти щось більше за звичайну валізу, конструктори передбачили функцію складання задніх сидінь, і тоді простір для корисного вантажу збільшується до майже 1200 літрів.

На початку серійного виробництва кросвер пропонуватиметься із трьома дизельними й двома бензиновими моторами, що працюють у парі із системою "старт-стоп". Дизельна гамма представлена агрегатами 1,4 і 1,6 десятих літра.

Перший з них – достатньо кволий і здатен лише на 68 кіньських сил. Інший – доступний вже у двох варіантах – 92 і 115 кіньських сил. До лінійки бензинових моторів входять 1,2-літровий двигун потужністю 82 кіньські сили й 1,6-літровий 120-сильний агрегат. До кінця року очікується поява 110- і 130-сильних трициліндрових турбированих двигунів.

Салон кросвера запозичено в моделі 208, включаючи невелике рульове колесо й 7-дюймовий сенсорний екран, куди за допомогою бездротового зв'язку 3G виводяться актуальні дані, наприклад, про погоду або стан доріг. Також система підтримує 11 додатків, включаючи популярні соціальні мережі, електронні поштові сервіси й "Вікіпедію".

Сергій Клименко. "Крила України".